

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Controversiæ particulares de opinionum variarum probabilitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

CONTROVERSIÆ
PARTICULARES

De Opinionum variarum probabilitate.

QUÆSTIO PRIMA

Quinam Authores, & quâ ratione doceant probabilem esse doctrinam de licito usu Restrictionis purè mentalis, & aliis eò pertinentibus?

Restrictio dicitur purè mentalis, quando nec verba secundum se sumpta, nec simul cum circumstantiis externis sensum verum recipiunt, sed tantum conjuncta cum aliis verbis quæ solâ mente subintelliguntur. Ut si bene pransus dicam, me hodie nihil comedisse, in mente intelligendo, nihil carniûm.

Hanc restrictionem illicitam esse docent plerique Authores nostræ Societatis, ut Layman lib. 4. tract. 3. c. 13. n. 7. Coninck de actib. supern. l. 1. disp. 10. dub. 3. Card. Lugo de fide, Ripalda & passim alij: nec ullum vidi nostrorum Professorum multis annis quibus Lovanij docui, qui illic contrarium tradiderit. Unus fuit à pluribus annis P. Leonardus Lessius qui in Opere celeberrimo quod edidit de Jure & justitia lib. 2. cap. 42. dub. 9. n. 47. secutus est Navarrum, & illos tantum qui docent licitum esse aliquando, & justa de causâ, uti restrictione purè mentali. Neque ipsius doctrina in praxi dissidet à communi ac vera sententia, quæ agnoscit licitum esse uti restrictione

strictione non purè mentali, quando scilicet circumstantiæ externæ conſignificant id quod in verbis prolatis non exprimitur: ſed tantum differt ab illis in explicatione & probatione ſuæ ſententiæ. Nam in omni caſu quo Leſſius docet licitam eſſe reſtrictionem mentalem, eo quod verba exterius prolata poſſint conjungi & ſenſum integrare cum alijs verbis ſola mente intellectis, alij admittunt eadem verba licitè proferri, eo quod ſenſum verum conficiant, non cum verbis ſolâ mente occultatis, ſed cum circumſtantijs externis loquentis, aut interrogantis, & alia juſta cauſa, propter quam licitum ſit verbis non exprimere, quod externis circumſtantijs ſufficienter importatur. Hanc autem juſtam cauſam Leſſius ſemper requirit, & hæc ipſa eſt circumſtantia externa propter quam licitum ſit verbis reſtrictis uti ex ſententia communi etiam plurium qui Leſſium vehementer impugnant. Ut ſi Confefſarius interrogatus de Petro homicida dicat, Petrum confeſſum non eſſe homicidium: Alij dicent id licitum eſſe propter juſtam cauſam, quæ facit ut perſona Confefſarij loquentis æquivaleat his verbis, ſic ut tibi debeam dicere; Leſſius autem docet licere ſic loqui, quia adeſt juſta cauſa ut ſolâ mente intelligantur eadem verba, ſic ut tibi debeam dicere.

Hinc patet quam iniquè aliqui Leſſij doctrinam traducant tanquam in praxi pernicioſam, & deſtrictivam commercij humani. Quod præ ceteris furore toto, ſed viribus exiguis contendit Joannes Barnesius natione Anglus, ordinis Benedictinus, qui non tantum Leſſio injurius, ſed etiam Ordini ſuo rebellis fuit, contra quem infami libello debacchatus, & in carcerem conjectus, tandem emotâ mente Romæ in moroſo tropi

tropio delituisse traditur. Alter Lessianæ doctrinæ hostis præcipuus est Thomas Hurtado Ordinis Clericorum Regularium Minorum in Resol. de vero Martyrio resol. 70. digress. 6. sect. 2. qui imperitè affirmat, nullum ante tempora Lessij restrictiones purè mentales defendisse, quod quam apertè falsum sit mox patebit. His utinam socium se non adjunxisset Sinnichius in suo Saule Exrege lib. 1. c. 104. §. 392. ubi contra Lessium præ cæteris, tanquam magnum Restrictionum mentalium patronum, ut loquitur, multa diffusè conglomerat, qui tamen, si alios Authores studiosè expendisset, facile reperisset plures ante & post Lessium, qui multò magis huic doctrinæ patrocinati fuerunt.

Restrictiones siquidem purè mentales, quas Lessius paucis tradidit, pridem ex professo defendit Navarrus Commentario in Caput, *Humanae aures*. Et in sua Summa Cap. 12. num. 8. 9. 14. 18. &c. Citat quoque Lessius pro licito earum usu, se multò antiquiorem, Sylvestrum, Angelum, Adrianum postea Pontificem, Ioannem Majorem, deinde Toletum, & Valentiam. Quod si voluisset esse magnus Restrictionum mentalium patronus, poterat in eandem sententiam adducere Paludanum, Capreolum, Almainum, Greg. Ariminensem &c. Quibus, ex recentioribus, accessere Pefantius, Rodriquez, Salonius, Philarchus, Ludov. Lopez, Sayrus, Portel, Gazæus, Bonacina, Barth. Medina, & alij, qui vel universi, vel in particulari casu resoluunt justam ob causam licitam esse restrictionem, quam non aliunde quam ex verbis mente subintellectis constat, & probatam esse volunt.

Ex quibus facile colligas qui sint, & ab initio fuerint Authores istius sententiæ: & quam iniquè

Tom. II.

E

98 Pars 3. tract. 1. De probabilitate Opinionum
quæ iniputetur illa Scriptoribus Societatis, qui ad
ceteros comparati exiguo profus numero eam
tradiderunt. At, inquires, quorsum Societati præ
alijs obtruditur doctrina tam invidiosa? Malo
ego hujus causam ab alijs excogitari, qui liben-
ter suum cuique relinquo.

Cæterùm restrictio, quæ est purè mentalis, uti
à nobis passim rejecta, ita nunc ab Innocentio
XI. eo modo reprobatur qui exprimitur supra in
propositione 26. Ratio est. Quia & debita sin-
ceritati, & commercio humano variis modis
meritò inimica reputatur, ut fufius cum alijs su-
pra nofter Layman, Coninck Azor, Rebellius,
Ripalda de fide disp. 4. n. 68. Card. Lugo de fide disp.
4. sect. 5. num. 62.

Quæres, An licitum esset Missionario inter Chi-
nenses infideles more Gentis adhibere Idolo ex-
ternam adorationem, sed intentione clam direc-
tâ ad Deum ut representatum in Imagine Cru-
cifixi penes ipsum floribus contacta, aut prope
idolum occultata.

Respondeo negativè: Nam in professione fi-
dei, ob gravia quæ redundant incommoda, om-
nis simulatio, restrictio, & æquivocatio inter-
dicta esse, debet. Gravis est calumnia Thomæ
Hurtado, & aliorum qui post illum hanc præ-
im quibusdam apud Chinas Missionariis affixe-
runt. Calumniam abundè deterfit decretum ge-
neralis Inquisitionis Romanæ editum Anno
1656. quod extat apud P. Theophilum Rainau-
dum de Missis Sinensibus, ubi fabulam illam de-
pertè refutat. Extat quoque Lovanij apud P.
Ægid. Estrix testimonium authenticum Domini
ci Mariæ Sarpetri Ordinis Prædicatorum, qui
præfens apud Sinenses Missionarium egit.

QUÆS

QUÆSTIO II.

An debeat censurari ut improbabilis hæc propositio, Reus & testis non obligatur ad mentem Iudicis respondere, si dubitent an legitime interrogentur à Iudice?

Respondeo, Nullam saltem extare legitimam istius doctrinæ censuram. Illam disertè tradit apud Dianam part. 3. tract. 5. resol. 91. Sotus, Bannez, Medina, Salas, Lessius, Henriquez, quibus addit Villalobos tom. 2. tract. 16. dif. 1. n. 6. Cajetanum, Adrianum, Aragonium, Saloniam, & alij alios. Et sequitur ex principio à multis admissio, non teneri subditum obedire superiori cujus dubia est jurisdictio aut potestas, eo quod in dubio melior sit conditio possidentis suam libertatem.

Porro Malderus 2. 2. cap. 3. dub. 1. absolutè affirmat probabile esse, Reum non teneri crimen capitale fateri, si non sit in eo deprehensus, aut convincendus, & spem habeat evadendi. Et minori limitatione Petrus à Navarra l. 2. de rest. cap. 4. n. 142. sic pronunciat: Piè & probabiliter existimo in causa criminali, præcipuè capitis, posse Reum in conscientia veritatem secluso mendacio contegere. Idem cum Reginaldo, Joanne Sanchez & Lessio docet Rodriquez, Spatarius, Portel, Salzedo, Peyrinus apud Dianam p. 2. tr. 15. resol. 27. Accedit Card. de Lugo de just. tom. 2. d. 40. sect. 1. n. 14. qui ait Turrianum immeritò hanc sententiam improbabilem dixisse. Multòque acrius in hoc Turrianum & Texedam castigat Diana p. 10. tr. 13. Texeda, inquit,

E 2.

&

100 *Part 3. tract. 1. De probabilitate Opinionum*
& Turrianus nimis audacter se gerunt in censu-
randis Doctorum virorum opinionibus... Op-
ponitque, Texedæ iudicium gravissimum M.
Serra 2.2.q.69.a.1.dub. 1. Ego, inquit, absolute
hanc sententiam ob auctoritatem authorum ci-
tatorum, & argumenta facta, probabilem esse
iudico, Eandemque recentius Franc. Bonæ Spei
admittit communioem esse Theologorum doc-
trinam de iustitia d.4.dub.3.n. 57.

Quæres porro, An hæc sententia quam Autho-
res omnino probabilem agnoscunt, de Reo ne-
gante crimen capitale semiplenè probatum, in-
telligi debeat de solo periculo vitæ, an etiam de
quovis damno gravi, ut est exilium, triremes,
gravis iactura bonorum, aut famæ?

Respondeo, etiam in his casibus probabilem
censeri à Navarra l.2. de restit. cap.4.n.137.re-
ferente etiam pro eadem Panormitanum, Syl-
vestrum, Angelum, Armillam &c. Illamque do-
cet Em. Rodriguez in Summa, ac probabilem
afferit Suarez, Sa, Lessius, Vega, & plures alij.
Non ita tamen ut aliquis horum existimet lic-
tum esse mediante mendacio crimen contegere.
Præmissis non obstantibus, arbitror doctrinam
illam haud temerè tradendam populo ob in-
commoda inde alioquin facile secutura.

QUÆSTIO III.

*An probabile sit non requiri attentionem internam,
ut satisfiat præcepto recitandi Horas canonicas?*

Probabilitatem huic sententiæ conciliare ni-
titur auctoritas Doctorum, qui censent at-
tentionem internam non spectare ad substantiam
tiam

tiam Horarum ab Ecclesia præceptam : modò non exerceatur aliud opus externum quod per se excludat omnem attentionem internam. Non negant tamen intervenire peccatum veniale, aut etiam mortale si adsit gravis irreverentia, aut contemptus officij divini. Ita docet S. Antoninus p. 3. Tit. 13. cap. 4. §. 7. citans etiam Hostiensem, & Umbertum. Item Sylvester in Summa v. Horæ. q. 11. n. 13. Angelus verb. Horæ. n. 27. Euagatio, inquit, quæ est advertentis, & solum secundum actum interiorem, licet sit temeraria & gravis, non tamen est mortale, nisi propter contemptum. Durandus in 4. d. 15. q. 12. n. 6. Valerius in Differ. utriusque fore V. Horæ. differ. 1. ubi pro se citat plurimos. De hac quæstione agens Herinx tract. de Relig. d. 2. q. 4. n. 40. & referens non suam sed aliorum sententiam, Censeo, inquit, valdè probabile ab Ecclesia non præcipi attentionem internam, sed solum externam. Denique Leander à SS. Sacramento tom. 2. de Sacram. tract. 6. d. 13. q. 13. citans insuper pro eadem Joan. Medinam, Archidiaconum, Egidium, Dianam : Sine metu, inquit, probabilem esse affirmo cum Lessio, Henriquez, Victorello, Layman.

Verùm etsi hæc sententia spectatâ forte solâ autoritate probabilis alicui videri possit, & idonea ut scrupulosis subveniat, qui facile imaginantur se in recitatione Horarum nullam habuisse attentionem : existimo tamen spectatâ ratione illam non subsistere. Negari enim non potest quin Ecclesia divinum Officium præcipiat prout est oratio sive precatio, non ut est sola verborum recitatio sine ulla mentis ad Deum elevatione. Atqui oratio necessariò involuit aliquam mentis applicationem, vel ad sensum verborum,

102 Pars 3. tract. 1. De probabilitate Opinionum
borum, vel ad eum cui oratio persoluitur; ne-
mo enim dicet illum orare Deum, qui solâ voce
recitans psalmos Davidicos curat sibi prælegi
aliquam historiam, ad quam totam mentis at-
tentionem convertit, Ergo qui magnâ parte Of-
ficij divini sponte caret omni prorsus attentione
internâ, non persoluit orationem quam præ-
cipit Ecclesia, adeoque etiam inde reus est gra-
vis peccati, propter officium divinum non debi-
tè persolutum.

QUÆSTIO IV.

*An probabiliter licitum sit in animo desiderare, aut
à Deo postulare mortem, aut morbum alterius. si
damna ab illo iniquè inferenda non possint aliter
evitari?*

Respondeo, non paucos esse qui eam doctri-
nam admittunt, modò hæc duo accedant;
primò ut illud desiderium non oriatur ex affectu
inimicitia, quo alteri optetur malum ut ipsi ma-
lum est, sed tantum ex desiderio propriae & alie-
næ incolumitatis, aut utilitatis ab alio iniquè
impediendæ, sine alia cooperatione externa. Se-
cundò, ut damnum avertendum tanti sit mo-
menti, ut possit cum alterius morte æquiparari.
Et hæc sententiam docet Sotus de just. lib. 5.
quæst. 12 Petrus Hurtado in 2. 2. tom. 2. de char.
disp. 153. sect. 4. item Joan. de la Cruz in direct.
part. 1. de homicidio dub. 3. Zanardus, Conra-
dus, Cajetanus, & ipse D. Thomas 2. 2. quæst. 76.
art. 1. corp. sic loquitur: *Si autem aliquis imperet
vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum,
nec erit maledictio per se loquendo.... Contingit
autem*

autem, malum aliquod dici imperando, vel optando sub ratione duplicis boni: quandoque quidem sub ratione iusti: & sic iudex &c. quandoque verò dicitur aliquod malum sub ratione utilis; puta cum aliquis optat, aliquem peccatorem pati aliquam egritudinem, aut aliquod impedimentum, vel ut ipse melior efficiatur, vel ut saltem ab aliorum nocumento cesset. Similiter in 3. d. 30. q. 1. a. 1. ad 4.

Ratio autem hujus est, quia motivum propriæ utilitatis aut incolumitatis conservandæ non est per se malum, & affectus mortis alienæ procedere potest non ex vindicta, sed ex motivo honestatis, & justitiæ, ne scilicet alter peccet gravia damna injustè inferendo. Sic si quis furorem amentis declinare non possit, licitum est hominis illius mortem optare, nulla in hoc desiderio intercedit inimicitia. Ex quo patet hujusmodi votum posse tendere in solam indemnitatem propriam, & ab omni vindictæ labe defæcari. Decet tamen ab hujusmodi desiderio homines dehortari, ob periculum ne dilabantur ulterius ad affectum inordinatum odij, aut vindictæ. Habent interea ex hac doctrina quod timeant viri potentes, ne iniquâ vexatione pauperû suspiria, & justas ad Deum preces in se commoveant, nam desiderium pauperû exaudit Dominus.

Dices, doctrina hæc videtur proscripta ab Innocentio XI. in propositione 13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alienjus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare; non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.

Respondeo, negando assumptum. Non enim admittunt Theologi illi probabilem sententiam tam indefinitam, ut continetur propositione damnata, neque ob temporale emolumentum: modera-

104 *Pars 1. tract. 1. De probabilitate Opinionum*
moderationes adhibent (quemadmodum in principio insinuari) magnâ dignas consideratione. Quæ omnes neque explicitè neque implicitè adhibentur in ista propositione: non explicitè, quia tantum cavetur ne fiat *ex displicentia persone*; non implicitè, videlicet per hæc verba: *Si cum debita moderatione facias*, quia expressè dicitur (quod alij non admittunt) fieri id posse *ob aliquod temporale emolumentum*, illud non exponendo ulterius; quod tamen necesse fuisset & quidem magis, quàm excipere affectum inimicitiae: de hoc quin sit malus, dubitare nemo potest; aliud an, & quousque permissum sit intendere, non ita passim notum. Itaque si author quicumque propositionis damnatæ capere eam voluisset in sensu illorum Theologorum, utique etiam usus fuisset insdem expressè modificationibus, quibus hi: quod cum non fecerit, signum est per hæc verba: *Si cum debita moderatione facias.*, tantum cavere, ne fiat cum immoderato ardore vel periculo prolabendi in actionem externam: & propter hæc, aliaque, digna fuit illa prohiberi.

Cæterum ex dictis manifestè sequitur, nequaquam licere filio expetere mortem patris sui ob hæreditatem opinam inde sibi obventuram: etenim hic inique non impedit utilitatem illius, utendo bonis suis quamdiu vivit. Præterea dedecet vel maximè hominem, optare mortem illi, à quo post Deum vitam accepit; emolumento quocumque temporali, quod eatenus consequeretur, non obstante, &c. Unde etiam damnata est ab Innocentio XI. propositio 14. huic doctrinæ contraria.

QUÆS

QUÆSTIO V.

An in pralio navali probabile sit licitum esse militibus ignem pulveri nitrico iniicere, & se mari committere, ne ipsi, cum navi, & opulenta præda in hostium manus deveniant?

R Espondeo probabile videri id licitum esse, si hæ conditiones observentur: primò; ne id fiat eâ intentione ut quis seipsum directè occidat, sed ne hostis iniquus prædâ ditetur, & si fieri possit, propria vita servetur: Secundò, ut nulla sit spes navim, aut vitam aliter conservandi, nec in eò statu sit ut de animæ salute desperetur. Hanc sententiam docet Lessius de just. & jure lib. 2. cap. 9. dub. 6. sed & probabilem censet Marchantius, Trullench, Prado, Velasco, Wigers de just. tract. 2. c. 2. dub. 18. Malderus, & Diana part. 5. tract. 4. resol. 26. & alibi: Contra plures qui existimant hanc esse directam sui occisionem, quæ nunquam licita est. At contrarium probatur, primò, quia sine directâ sui occisione licitum est adhibere ignem pulveri tormentario ad evertendam arcem aut mænia hostilia, etsi quis videat se arcis ruinâ, aut alio modo interimendum, ut admittit Cajetanus, & Sylvester verbo Bellum. 2. quæst. 3. Item in naufragio qui arripuit tabulam, quâ possit vitam suam servare, licitè eam concedit viro principi, aut etiam insigni amico, esto videat se fluctibus absorbendum, uti docet Victoria, aliique apud Dianam part. 5. tr. 4. resol. 24. Laudat quoque S. Ambrosius lib. 1. de offic. cap. 40. factum Eleazari lib. 1. Machab. c. 9. qui ut turrum ligneam hostibus refertam & elephanti impositam everteret, ele-

E 5

phanti

106 Pars 3. tract. 1. De probabilitate Opinionum
phanti se supposuit, eumque gladio confodit, cuius tamen lapsu ipse quoque obruendus erat. Nec leve pondus huic sententiæ adiicit mandatum Philippi IV. Regis piissimi, quo præcepit Ducibus navium Indicarum, ut si nequeant aliter hostes evadere, naves perforent, ut submergantur, ne præda tam opulenta in hostium potestatem deveniat, quibus suas vires contra Regem multum roborarent. Hoc verò Rex iustissimus haud dubiè non præcepisset, nisi ea de re viros doctos ac sapientes consulisset.

Unde patet, etsi hæc sententiæ ob periculum abusus suadenda non sit, non esse tamen omnino damnandos, si qui, cum conditionibus initio appositis, eam improbare noluerint.

QUÆSTIO VI.

Quæstio multum agitata est: An, & in qua necessitate teneatur dives ex superfluis sui status proximo subvenire?

R Arò locum ullum habebit hæc quæstio, si per superflua, cum quibusdam, intelligas ea quæ non requiruntur ad meliorandum statum præsentem, aut acquirendum novum, ut v.g. ex mercatore fiat nobilis, aut ex canonico Decanus, ex Decano Episcopus &c. Per superflua igitur hic intelligo ea bona, sine quibus præsentis vitæ status in quo jam constitutus es, sat commode ducitur.

Respondeo ad quæstionem, Primò, quemlibet graviter obligari, ex superfluis statui præsentis succurrere *gravi* necessitati sui proximi. Hoc enim ad minimum requirunt Scripturæ illæ quæ graviter exprobrant divitibus neglectum misericordiarum.

ricordiae, in sublevanda fame, siti, & nuditate proximi.

Dico etiam secundo, graviter peccare divitem cui decretum esset ex superfluis suo statui, in *Communibus* pauperum necessitatibus nullam elemosynam erogare. Hanc quoque assertio- nem probant eadem Scripturae, & communior Doctorum consensus.

Sunt tamen aliqui Authores qui negant in hoc casu gravem obligationem incumbere. Nec de- sunt alij qui pro hac subventionem nullum pra- ceptum, sed tantum consilium admittunt. Pro hac doctrina adducit Diana part. 2. tr. 16. resol. 26. Sylvestrum, Alensem, Armillam, Paludanum, Gabrielem, Navarrum, nec non D. Antoninum, Molfesum, Medinam, Toletum & Malderum. Huc etiam adduci possunt illi qui negant incum- bere gravem obligationem subveniendi in gra- vi necessitate, ut est Gabriel & Alensis, eamque doctrinam probabilem vocat Malderus apud Dianam loco citato. Quamvis illud sustineri vi- deatur absque motivo sufficienti, ob rationes supra assignatas.

Quaerit. An probabile sit, in extrema etiã proxi- mi necessitate precepto subveniendi satisfacere eum, qui egenti mutuum concedit, cum obliga- tione reddendi si ad lautiorē fortunā perveniat? Doctrinam hanc in praxi probabilem absolutē censet, & docet Martinus Navarrus in Summa c. 24. n. 5. & fusius cap. 17. n. 61. Adrianus postea Pontifex illius nominis VI. in 4. de Rest. pag. 64. col. 4. Covarruvias in Reg. pec. part. 2. §. 1. n. 4. citans Almainum, & Medinam. Denique auctor recentior Franciscus Bonae Spei approbat doc- trinam illam ut rationi consentaneam, quando dicta necessitas moraliter certò praevideatur non nisi aliquo tempore duratura. E 6 QUÆS-

QUÆSTIO VII.

Quid sentiendum de opinione quæ docet, Non esse
Simoniam, obligare se pacto expresso conferendi
spirituale pro temporali ex gratitudine, vel alio
titulo non involuente commutationem iustitiæ?

Respondeo, illam esse improbabilem, præfer-
tim post damnatas ab Innocentio XI. pro-
positiones 65. etenim inter eas, propositio 42.
45. & 46. apertè favere videtur isti opinioni.

Adde, nisi in quæstione sub mortali id pro-
hiberetur, facilè eluderetur lex Ecclesiæ prohi-
bens simoniæ vitium: tradens enim vel acci-
piens temporale occasione spiritualis, excusari
sic semper posset ab omni peccato mortali, cum
facile ultra æquitatem propria cupiditas impel-
lat. Alia ratio, quæ communiter à Doctori-
bus adfertur, habetur infra part. 3. tract. 5. cap.
12. in fine. Et pluribus hanc doctrinam confir-
mat Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simonia. cap.
45. n. 9. Layman lib. 4. tract. 16. cap. ult. §. 2. A-
zorius, Silvicius, aliique reprobantes pactum
illud, do, ut te obliges ex gratitudine daturum.

QUÆSTIO VIII.

An & qui Theologi admittant, excusandum esse ad
omni culpa etiam veniali, qui exercet copulam
conjugalem sola causâ sedandæ libidinis?

Respondeo, plures id admittere, si copula il-
la sit moderata, & alios fines positivè non

excludat, ut est procreatio prolis, aut persolutio debiti conjugalis. Quamvis enim videantur aliqui moderni cum Sinnichio hanc doctrinam novæ laxitatis accusare, pridem tamen pro ea Sanchez de matrim. l. 9. d. 9. adducit plures, & præstantes Theologos, Cajetanum, Durandum, Richardum, Majorem, Almainum, Nider, Philarchum, Anglezium, Palacios, Perezium, Navarrum &c. Negari enim non potest quin usus matrimonii institutus sit etiam ad sedandam libidinem, & ad vitandum hoc modo periculum incontinentiæ, ut colligi potest ex verbis Apostoli, *Melius est nubere quam uri.*

Sed *quæres* porrò: An usus conjugii propter solam delectationem sit necessariò peccatum saltem veniale?

Respondeo, prohibitam esse partem negativam ab Innocentio XI. Propositione 9. Ratio est, tum quia delectatio non est homini causa integra exercendi actum, præcipuè qui ordinatur ad alios fines honestos, quos excludit, per affectum illum immoderatum: Tum quia illa voluptas carnalis plurimùm perturbat corpus, ac destituit mentem sustentantis, ut proinde à ratione alienum omninò sit eam sic per se instar bruti appetere. Itaque, omissis aliorum opinionibus, tradunt hanc doctrinam, ad mentem Pontificis, S. Gregorius Magnus in Resp. ad 10. Interrog. Augustini Anglorum Episcopi, & l. pastor. curæ p. 3. Admon. 28. S. Augustinus citatur pro eadem lib. de bono conjug. c. 6. 10. 11. l. 3. contra Jul. c. 21. l. 1. de nupt. & concup. c. 4. S. Petrus Damiani l. 1. Epist. 15. & S. Thomas 4. Sent. d. 31. q. 2. a. 3. in corp. Quos passim sequuntur Authores nostræ Societatis à Card. Toletus, Præpositus, Coninck, Tannerus, Amicus,

110 Pars 2. tract. 1. De probabilitate. Opinionum
micus, Di Castillo, Henriquez, Fagundez,
Sanchez, alique, qui accuratè citantur apud
Wilhelmum Sandæum in Confut. triumvir. ad
Propos. 9.

QUÆSTIO IX.

*An probabile sit, illum qui interpolatis vicibus per
furta modica & tantum venialia ad summam
notabilem pervenit, non obligari sub mortali ad
totius summa restitutionem?*

UT autem illa furta sint tantum venialia, re-
quiritur, ut dum minuta quantitas furripi-
tur, non sit intentio progrediendi ad aliam, &
aliam, quæ simul sumpta compleat summam
notabilem: requiritur etiam, ut in illa ultima
acceptatione non advertat furripiens se complere
materiam gravem.

Respondeo igitur ad questionem negativè.
Ratio est, quia qui graviter læsit ius alterius,
debet illud etiam sub gravi peccato repa-
rare: sicut enim natura dicitur non posse alte-
ri inferri injuriam, ita quoque dicitur eam si il-
lata sit, esse compensandam. Jam autem ille
de quo hic, graviter læsit ius alterius, perve-
niendo eatenus ad summam notabilem, cum
per hanc, licet paulatim acceptam, damnum
verè magnum intulerit proximo rationabiliter
invito, adeoque moraliter illa furta minuta di-
ci possunt una summa totalis. Sic docent & pro-
bant fusius nostri passim, Suarez, Azor, Rebel-
lus, Valentia, Salas eisdem citans in 2. 2. q. 88.
d. 16. sect. 27. Sanchez l. 1. in decal. c. 4. Reginal-
dus tom. 2, c. 1. q. 4. Vasquez tom. 1. disp. 146. c. 2.
alique. Dices

Dices primò, summa notabilis simul, longè majoris æstimationis est & magis utilis ad usus humanos v. g. ad emendam pro opportunitate rem notabilem, quàm eadem summa accepta per partes post certa intervalla, uti patet in censibus & in solutione, quæ præstari debet diversis terminis v. g. post singulos annos pars tertia vel quarta: ergo etiam lex naturæ magis prohibet acceptionem rei notabilis simul, quàm ejusdem per partes: unde is in casu non obligatur ad restitutionem sub mortali.

Respondeo, inde tantum sequi, quando minuta successivè accipiuntur, eò majorem quantitatem requiri ad materiam notabilem, quò majus est intervallum temporis inter singulas acceptiones: nos verò supponimus per minuta furta & tantum venialia ablatam esse materiam notabilem in ratione damnificationis proportionatè ad intervallum. Quod quidem si valde exiguum aut non adeò magnum sit, non requiritur ad materiam gravem major quantitas, dum paulatim accipitur, quàm dum simul; eò quòd tum illa ejusdem sit æstimationis aut æquè plerumque utilis ad usus humanos. Unde in similibus magna cautio cuius necessaria est, ne in rigore excedatur, vel in lenitate.

Dices Secundò, cum in qualibet acceptione furripiens non peccaverit nisi venialiter, non videtur obligari posse ad reparationem omnimodam sub gravi peccato: poena namque debet esse proportionata culpa.

Respondeo Primò: subinde aliquis obligatur sub mortali ad restitutionem rei alienæ, qui antecederet ne quidem venialiter peccavit, uti patet v. g. in eo, qui comperit se detinere summam notabilem alterius in se vel in æquivalen-

ti:

112 Pars 3. tract. 1. De probabilitate Opinionum
ti: hic enim sine dubio peccaret graviter, si
eam non restitueret. Neque obligatio ista pro-
pria est poena, sed potius onus quod vi damni
iniquè dati oritur, non ut obligato malè sit, sed
ut damnificato satisfiat.

Respondeo Secundò, negando assumptum:
ad obligationem sub gravi restituendi summam
notabilem, etiam per partes acceptam, sufficit,
quòd quælibet ejus pars ablata fuerit deliberatè:
nam sic æquè læditur proximus (uti suppono) in
bonis suis, quàm si eadem summa ablata fuisset
simul. Ad peccatum autem mortale insuper
requiritur, ut summam istam intenderit aufe-
rens vel saltem præviderit: Deus namque in
irascendo seu puniendo respicit potissimum qua-
litate[m] voluntatis pravæ; in obligando ad
compensationem, qualitate[m] noxæ alteri illa-
tæ. Itaque pro magnitudine damni iniquè il-
lati, gravis vel levis obligatio necessariò exur-
git, non pro magnitudine peccati, aliàs qui rem
parvam v. g. alteri abstulisset cum peccato
mortali, vel quia putabat esse magni valoris,
vel quia habebat intentionem auferendi succes-
sivè plura usque ad summam gravem, tenere-
tur sub mortali rem illam parvam restituere,
quod tamen à vero alienum est.

Ex dictis colligitur primò, quomodò minu-
tæ acceptiones, quæ singulæ reliquerunt obli-
gationem levem restituendi illam partem, simul
inducant obligationem gravem restituendi to-
tam summam: quia nempe ponitur ultima ab-
latio rei alienæ complens quantitate[m] notabi-
lem, ad quam restituendam juxta præmissa ob-
ligamur sub mortali.

Colligitur secundò, illum de quo in quæstio-
ne, obligari similiter ad redditionem, etiam si
quan-

quantitas sic accepta consumpta fuerit: nam manet tunc equidem verum, quòd intulerit proximo per injuriam grave nocumentum; ad quòd parum referre solet, siue res ipsa sic accepta consumpta sit siue non. Si tamen ea extaret, teneretur is sub mortali ad restitutionem, non tantùm ratione injustæ acceptionis, sed etiam ratione injustæ detentionis quantitatis notabilis ex minutis conflata: proximus enim utroque modo graviter damnificatur.

Colligitur tertio, non exurgere obligationem magnam, quando illa minuta furta sic accepta sunt, ut in morali aestimatione, una summa totalis, aut notabilis damnificatio censeretur aliquo modo nequeat; prout fit, dum inter quodlibet furtum, quamvis levissimum, spatium longissimi temporis intercedit. Unde qui furatus esset per 20. aut 30. annos consequenter singulis annis unum assen ab eodem, non teneretur sub mortali ad restitutionem: quia cum illæ acceptiones non magnopere secundùm se noceant Domino, non potest hic tam graviter esse invitatus circa easdem, ac idcirco neque censentur coalescere in unam summam totalem.

Cæterum sententiam prædictis oppositam tradiderunt multi, sed hanc rectius probari patet ex prædictis, uti & ex iis quæ habentur infra part. 3. tract. 5. cap. 7. n. 7.

Quæres porro, An licitum sit, non tantum in extrema, sed etiam in gravi necessitate furari, aut potius surripere quantum necesse est ad sublevandum necessitatem?

Respondeo, partem affirmativam etiam pro gravi necessitate, prohibitam esse ab Innocentio XI. propositione 36. Ratio est, quia licet alius teneatur per se proximo in gravi necessitate

sub-

114 Pars 3. Tract. 1. De probabilitate Opinionum
subvenire, non tamen ex iustitia, uti tenetur
in extrema necessitate. Colligitur hoc ex ipsa
divisione bonorum in principio mundi: illa
namque à Deo ad usum hominum condita, di-
vidi non potuerunt nisi hac conditione, ut qui-
libet in extrema necessitate ex illis accipere pos-
set quantum necesse esset ad eam: sublevandam
ex lege enim naturali obligatur homo vitam
suam conservare, quamdiu potest. Hoc autem
non habet locum in quaestione, siquidem ibi
non agitur de periculo saltem propinquo mor-
tis.

Præterea, facultas furripiendi in gravi neces-
sitate, noxia valde foret generi humano: dare-
tur enim occasio furandi, cum frequenter fin-
gerent sibi necessitatem gravem pauperes ad
accipienda aliena, quod inconueniens non ita
est in facultate accipiendi in necessitate ex-
trema.

Attamen censeo illum qui tantum per acci-
dens incidit in gravem necessitatem, & aliunde
potens est, vel erit pro re in necessitate ablata
facile satisfacere, posse auferre quantum eo tem-
pore indiget cum voluntate compensandi prima
opportunitate, si indigentiam manifestare ne-
queat absque notabili incommodo. Ratio est,
quia Dominus esset irrationabiliter invitus cir-
ca istam ablationem.

QUÆSTIO

QUÆSTIO X.

An probabile sit illum excusari à jejuniò, qui posuit causam non necessariam v. g. lusum pile, aut etiam causam illicitam, ex qua prœvidet securitatem gravem corporis defatigationem?

Probabilem reddit eam doctrinam, saltem ab autoritate, consensus plurium Authorum, qui tradunt sic defatigatum excusari à præcepto jejunii post fatigationem ex tali labore contractam, adeoque posse comedendo vires reparare: quamvis videatur peccasse in causa, assumendo laborem cum jejuniò non consistentem. Tradit enim imprimis Pasquilius *de cisione* 230. hanc esse doctrinam communem; idemque colligitur ex iis quæ norat Diana part. 10. tr. 14. resol. 11. & Leander de 5. præceptis tract. 5. d. 8. q. 156. denique Sylvester idem docet V. jejuniùm n. 24. Addit, inquit, Petrus de Palude, quod si peregrinatio non est necessaria, peccat illam aggrediens indiscretè..... eâ tamen aggressâ, licet impossibile jejuniùm frangere, sicut infirmo ex sua culpa, durante infirmitate. Quibus in hoc accedit Escobarius, ac Filiucius.

Sed neque peccare contra legem jejunii ponendo causam defatigationis aliunde illicitam ex qua prævidebatur securitatum impedimentum jejunii disertè docet Bonacina Tom. 2. d. 2. q. 8. p. 1. n. 16. ac Leander supra, agens etiam de labore querendi concubinam, citatque pro se Medinam, Dianam, Filiucium, Petrum de Ledesma, & alios. Existimant enim hi nihil fieri contra

116 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
contra hujusmodi præcepta positiva, per hoc
quod aliquis velit se ponere in eo statu aut cir-
cumstantia ad quam vis præcepti se non exten-
dit; uti licitum est se transferre ad locum ubi je-
junium non obligat, etiam eo fine ut quis à je-
junio eximatur, & genio liberius indulgeat.

Verùm his non consentio, quia existimo hæc
præcepta non tantum exigere ut quis non
impeditus ea observet, sed etiam ut quis sine
debita causa eorum observationi impedimen-
tum non apponat. Quamvis admittam, im-
pedimento jam illicitè posito, per ipsam co-
mestionem subsequenter nullum peccatum ad-
mitti. Et idem est de violatione Festi per omis-
sionem Sacri quando aliquis labore illicito, aut
crapula ita se gravavit, ut tempus sacri somno
aut infirmitati infumere debuerit.

*Quæres porrò: An eximatur à jejunio, qui no-
ctu nequit dormire nisi sumptâ carnâ?*

Respondeo talem non eximi, etsi magnam
noctis partem cum notabili incommodo insom-
nem ducat, dummodò possit juvari alio modo,
nempe si differat refectionem usque in vespe-
ram, sumendo in prandio (quamvis præter u-
sum) solam collationem: Ecclesia enim permit-
tit tantum, cuius non impedito, unicam cibi
refectionem in die jejunii, non determinando
præcisè tempus pro ea. Sin autem tamdiu jeju-
nare nequeat absque gravi detrimento, tunc
juxta generalem intentionem Ecclesiæ eximitur
à jejunio. Ratio depromi potest ex D. Thoma
in 4. d. 15. q. 3. a. 2. ubi docet, *Bonum statum
virtutis consistere in conservatione vite, & valetudi-
nis, sufficienti ad opera qua quis facere debet.* Et po-
stea docet generaliter, *Omne id excusare à lege je-
junii, cum quo simul & jejunio prædictus status con-
servari non potest.* Plures

Plures quidem Authores, quos adducit Diana p. 1. tr. 9. resol. 51. docent praefatum absolute liberari praecipio jejunii, adeoque non tene-ri in prandio ad solam collationem, ex eo quod nemo teneatur (ut ipsi dicunt) invertere ordi-nem refectiois ab Ecclesia constitutum. Verum hoc non tam est probare, quam supponere ut certum id, de quo agitur in quaestione. Deinde negamus (uti praedictum) ordinem refectiois ab Ecclesia constitutum esse: solum ille habetur ex generali jam consuetudine, a qua recedere licitum est ob justam causam. Sic mercatores aliique, quod melius negotia sua peragant, dif-ferunt saepe & bene comestionem ordinariam usque in vesperum, fumentes circa meridiem tantum collationem.

QUESTIO XI.

An probabile videatur, ligatum voto simplici Casti-tatis, si contrahat matrimonium sine dispensa-tione, peccare mortaliter in prima tantum peti-tione debiti, non sequentibus.

Ratio dubitandi est, quod consummato ma-trimonio per primam petitionem debiti, non possit amplius servari castitas, ac teneatur alteri parti petenti debitum reddere, quod vide-tur non minus castitati adversari quam debiti petitio; ergo deinceps se habet erga conjugem ac si castitatem non vovisset, cum jam sit in eo statu constitutus in quo non possit castitatem servare. Atque hinc non pauci Authores hanc sententiam docent, ac probabilem censent a-pud Mendo in statera opin. dissert. 5. quaest. 21.
Respon-

Respondeo tamen, etsi forte dicta opinio à Doctorum autoritate non sit improbabilis; nihilominus spectata ratione dicendum videtur, obstrictum voto castitatis si matrimonium contrahat non posse aut primà vice, aut deinceps sine gravi peccato postulare debitum conjugale, nisi prius voti dispensationem obtineat, uti nobiscum docet Card. Toletus lib. 4. sum. cap. 18. Valentia, Henriquez, Em. Sà Coninch, Reginaldus, Layman, & alii passim Societatis authores apud Thom. Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 33. n. 5. Et probatur, quia votum castitatis includit obligationem præcepti negativi, cum promittat abstinere ab omni actu venereo, præceptum autem negativum pro omni tempore & statu durare censetur; ergo etsi tali voto adstrictus, ratione vinculi fortioris ac juris à comparte per matrimonium acquisiti, teneatur comparti petenti debitum reddere, non poterit tamen illud postulare, cum sit ipsi liberum ab hac postulatione abstinere, nec ad eam per matrimonii vinculum adstringatur. Et confirmatur ex *Cap. Quanto, de jurejurando*, ubi declaratur juramentum observandum esse in quantum potest; cum ergo castitas, ex parte votantis servari possit saltem per absterentiam à petitione debiti, urget semper obligatio voti ut ab eadem absterentur. Hinc qui in casu debitum petit, debet id distinctè in confessione explicare, cum sit circumstantia Sacrilegii, quæ continet malitiam specie diversam.

QUÆSTIO XII.

An probabile sit, licitum esse inebriare aliquem qui
decrevit magnum aliquod malum patrare,
si nequeat alio modo impediri?

Respondet, cum aliis, Lessius de justitia lib.
4. cap. 3. dub. 4. n. 33. his verbis: *Hoc casu
videri licitum provocare ad æquales haustus, & alte-
rum inebriare, hoc est, potu consopire.* Idque probat
hæc ratio: Licitum est suadendo alium indu-
cere ad minus malum, ut impediatur à graviori
malo quod admittere decrevit, ut docet com-
munior opinio: Sed in hoc casu nihil aliud fit
quam suadere & inducere ad talem ebrietatem
ut gravius malum evitetur: ergo hæc inductio
non est illicita. Favet huic responso Cajetanus
in 2. 2. quæst. 150. art. 2. & Sylvester in Sum-
ma, verbo *Ebrietas*, ubi docent non peccare
eum qui per modum medicinæ necessariæ a-
lium inebriaret ad corporis ægritudinem depel-
lendam, quia is non tendit in potum ut delecta-
bilem, ideoque non peccat contra temperan-
tiam. Unde inferendum videtur à fortiori idem
licere ne anima in statum multo deteriorem
prolabatur. Repugnat verò huic sententiæ Lay-
man tom. 1. lib. 3. sect. 4. n. 6. negans licere a-
lium inclinare ad minus malum, si non sit pars
mali majoris ad quod alius se de facto determi-
navit. Responderi tamen possit minus malum
semper in majori eminenter contineri; ideoque
non desunt qui putant sententiam illam posse
probabilem judicari.

Sed potius existimo oppositum dicendum præ-
fertim

120 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
fertim de ebrietate formali Moveor : quia formalis ebrietas censetur esse intrinsecè mala, ac proinde numquam licita ; cùm per eam homo contra naturam reddatur similis bruto in actionibus suis , etiam dum vigilat. Dum dormit, similis quidem est , at juxta naturam : etenim somnus tam uni quàm alteri necessarius ad vitam conservandam , utrique consequenter naturalis est.

Dices , homo privatur æquè usu rationis per somnum ac per ebrietatem , ergo sicut licitè potest etiam arte procurare illum , ita & poterit hanc procurare.

Respondeo , negando antecedens : per soporem sic capitur quis mente , ut nihilominus queat ad eam quovis momento redire , nempe si expergiscatur aut ab aliquo excitetur , quod locum non habet in ebrio.

Instabis , minus malum est privatio ad tempus rationis , quàm perpetratio v. g. homicidii , ergo ad hanc avertendam licitum erit inebriare eum , de quo in questione.

Respondeo , negando sequelam : privatio rationis quamvis secundùm se non sit peccatum , tale tamen est efficere eam per intemperantiam aut modum à natura alienum : nam per ebrietatem (ut ex ante dictis patet) redigimur ad talem statum , ut pro aliquot horis absolutè nec salutem nostram operari , nec actionem ullam humanam , quantumvis necessariam , ritè exercere valeamus. Non sunt autem facienda mala , ut eveniant bona.

Adde , quòd scelus ab alio designatum , videatur in casu impediri posse , offerendo illi potionem somniferam , absque eo quod hoc avertat.

QUESTIO

QUÆSTIO XIII.

An qui Testamentum aut aliud instrumentum publicum & legitimum amisit v.g. de sua nobilitate, patrimonio, &c. possit privatim aliud simile conficere?

Illum per hoc non peccare, saltem graviter, cum pluribus docet Mendo in Statera dissert. 13. quæst. 17. Navarrus in summa lat. cap. 17. n. 168. Et favent alii qui admittunt non esse falsarium qui mutat scripturam in aliqua re dummodò veritati innitatur, ità Julius Clarus, Alciatus, Menochius de præsumpt. lib. 5. præsum. 20. n. 53.

Ratio est, quia neque hic intercedit dolus, neque ulli jactura infertur, siquidem aliud instrumentum illi simile & legitimum antecedenter extabat, quod fortuito amissum fuit, ac proinde nullum jus novum ex secundo confertur: ergo novi instrumenti substitutio, cum nulli obfit, & profit conficenti, non potest ex ea parte esse injuriosa.

Fatendum tamen est, in foro externo illum fore puniendum qui tale instrumentum conficisse deprehenderetur, quia forum externum non præsumit illud instrumentum in locum alterius substitui, sed de novo subornari, ideoque actionem hanc tanquam per leges prohibitam puniret. Hic autem agitur de foro conscientie, in quo, secluso scandalo, aut alio incommodo extrinseco, asserunt hanc actionem nullam injuriam continere.

Dixi in resolutione, non peccare, saltem graviter,

Tom. II.

F

viter,

122 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
viter, Quia non pauci in confectione & usu
istius instrumenti admittunt incurri peccatum
veniale contra veracitatem, siquidem illud
proferens intendit ut falso credatur esse instru-
mentum quod primò autoritate publicâ con-
fectum fuit. Alii verò ajunt illam deceptionem
sequi tantum per accidens, & præter intencio-
nem conficientis novum instrumentum, quæ
per se non tendit ad deceptionem, sed ad con-
servandum suas fortunas aut famam, aliàs sine
sua culpa, sed casu fortuito amittendam, id-
que cupit fieri per illud instrumentum non tan-
quam primum, sed tanquam conforme verita-
ti, & æquitati quæ in eo continetur.

QUÆSTIO XIV.

*Quid agendum in Missione, ubi rata est presentia
Pastoris, de absolutione Sponsi, qui ipso die
Nuptiarum deprehenditur vagæ libidini assuetus
in Confessione qua se ad Sacramentum matri-
monii suscipiendum disponit?*

Resolvere videtur contra alios passim, no-
vus Author in sua *Methodo remittendi & veni-
endi peccata* p. 115. differendam esse istius Sponsi
absolutionem donec tandem ipso actu confes-
secutam esse vitæ emendationem, nisi forte
præbeat signa pænitentiaæ extraordinaria. Quia
in consuetudinariis vix reperitur controversio
vitæ repentina. Et quidquid ex illa dilatione
sequetur turbarum, aut incommodorum, non
poterit Pastori imputari.

Respondeo tamen, hanc dilationem non esse
con-

conformem communi praxi, aut sententiæ Doctorum passim receptæ ac probatæ, nisi præter subitanæam istiusmodi conversionem, adfit in pænitente specialis ratio cur de præsentis illius dispositione prudenter dubitare oporteat. Nam absque huiusmodi ratione imprudens est Confessarii dubitatio, dum pænitens affirmat se ex animo & seridè de peccatis dolere, firmiterque habere propositum emendationis; ac paratum esse remedia in hunc finem à Confessario præscribenda amplecti. Neque præter hæc aliud à Tridentino ad legitimam pænitentis dispositionem requiritur. Quod si aliquid horum in pænitente minus perfectum appareat, pro idoneo remedio non est statim differenda absolutio, sed proponenda sedulò alia motiva quibus illa dispositio perficiatur. Si verò nihil istorum desideretur, quorsum cum tantis incommodis in tempus futurum & incertum proroganda absolutio? Prætendis periculum relapsus? An non vides periculum illud dilata absolute magis invalescere? Sic enim pænitens advertens se in pristino statu relictum, & nondum gratiæ restitutum, multò facilius peccatis suis nova peccata accumulabit, sperans omnia simul unicâ absolute abolenda: qui si ab initio absolutus fuisset, majorem cautellam adhiberet, ne novo flagitio acceptum gratiæ statum amitteret. Quin & ipsa gratia Sacramenti, ad resistendum tentationi, majores ei vires suppeditaret. Denique praxis contraria præsertim in casu proposito manifestè adversatur consilio Apostoli, qui pro remedio contra relapsum in libidinem hortatur 1. ad Cor. 7. *Si se non continent, nubant*; cum è contrario praxis illa novitia præscribat, ut prius discant se continere,

124 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
tinere, quàm nuptiis pro incontinentiæ reme-
dio utantur. Quid verò aliud hoc est, quam
velle agrum prius à morbo integrè convalesce-
re, quàm ipsi liceat pharmacum sanando mor-
bo idoneum adhibere?

Huic omninò contraria videtur methodus
absoluendi quæ traditur in Tridentino sess. 14.
cap. 2. ubi docet, Christum voluisse lapsos in
peccata se sistere tanquam reos in tribunali pæ-
nitentiæ, *ut per Sacerdotum sententiam non semel,
sed quoties de admissis peccatis ad ipsum pœnitentes con-
fugerint, possint liberari.* Declarat igitur univer-
sim, & sine exceptione, pœnitentes etiam relap-
sos posse toties rite converti, & toties à Sa-
cerdote absolui, quoties de peccatis verè pæ-
nitentes ad ipsum confugerint. De hac autem
pœnitentiâ sufficienti non potest aliunde certus
esse Confessarius, nisi ex verbis, & testimonio
ipsius confitentis, futuram vitæ emendationem
toto animi affectu promittentis. In tribu-
nali enim pœnitentiæ peccator non solum agit
partes rei, sed etiam accusatoris & testis: ideo-
que illi credendum, non tantum quando se
accusat ut reus, sed etiam quando affirmat ut
testis se de peccatis dolere, & emendationem
seriò proponere, nisi ex signis moraliter certis
constet contrarium.

QUÆSTIO

QUÆSTIO XV.

Quid dicendum in communi de aliis Consuetudinariis qui more ordinario confitentur se ex pravo habitu in idem peccatum sæpe relapsos fuisse?

R Espondeo, Etsi aliquando possit esse res consilii ut talis benignè differatur, nihil tamen verat sine dilatione tales absolvi, si sincerè asserant se ex animo de peccatis dolere, ac spondeant emendationem, nec recusent media congrua contra illam peccandi consuetudinem, nisi apud eundem confessarium eadem promissa nimis sæpe fefellerint. Quamvis huic praxi nova quorundam Methodus & doctrina reclamet, de qua alibi. Interea advertant illi Sacramentum Pœnitentiæ institutum esse propter hominem, non autem hominem propter Sacramentum; ac proinde Christum malle aliquali periculo exponi Sacramenti valorem, quam hominis salutem æternam: hæc autem, dilatâ absolute, discrimen incurrit, sive ex morte improvisa in statu peccati, sive ex desperatione pœnitentis non facile ad confessarium redituri, si experiantur post confessionem cum rubore & pœnitentiæ institutum, se in eodem statu relinqui, & absolute beneficium frustra implorare. Advertant etiam, lucrum ingens ex merito, & fructu bonorum operum, & indulgentiarum, & Eucharistiæ, quibus pœnitens privatur, quamdiu in statu peccati sine absolute relinquitur. Denique hujusmodi severos animarum Curatores interrogo, An ipsi, aut alii Confessarii non sint homines, qui possint subinde pravâ aliquâ

126 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
peccandi consuetudine laborare? Id nemo in-
ficiabitur. Quid in hoc casu illis fiet? An abso-
lutio deneganda donec tandem forte se emen-
daverint? Interea remanebunt incapaces lici-
tè Baptizandi, celebrandi, absoluendi, & a-
lia Sacramenta conferendi suo populo, cui re-
nentur inservire. Neesse igitur erit, ut vel
gregem suum debito animarum subsidio desti-
tuant, vel illis per alios deserviant, vel certe
ut absolutionis beneficium, quod aliis negant,
sibi velint sine tali dilatione conferri. Unicum
his malis superest remedium, ut deposito erro-
re ac rigore noxio, juxta legem charitatis &
justitiæ, alios in tribunali penitentiæ eo mo-
do tractent, quo seipso tractari cupiunt.

Sed quid de Recidivo, qui aliquoties promi-
sit emendationem, v. g. concubinam dimitte-
re, nec tamen promissa ut potuit implevit?
Respondeo, Talem dimittendum tanquam in-
dispositum, nisi nova, & extraordinaria seriæ
emendationis signa exhibeat.

Ceterum, ut supra dixi, non esse lege ordi-
nariâ differendam Consuetudinariis absolutio-
nem donec actu vitam emendent, docent tan-
to numero Theologi, ut ex iis possim omnino
triginta rectè lectos & examinatos ex variis
Scholis proferre, inter quos est Suarez de Reli-
gione tom. 2. lib. 3. de Juram. cap. 8. Lugo de
penit. disp. 14. sect. 10. Dicastillio de penit.
disp. 10. num. 575. Sylvius celebris Doctor
duacenus 2. 2. q. 13. art. 2. ad 2. Bassæus tom.
1. verbo, Juramentum, num. 2. Leander
SS. Sacramento disp. 7. tract. 5. q. 34. Candido
Disquis. de penit. 24. art. 27. dub. 7. &c. Quo-
bus accedit recens & doctus author Ioannes Ba-
ro de penit. disp. 7. sect. 4. & ex eadem Reco-
lectorum

lectorum Schola Lovaniensi *Guilielmus Henricus* qui præclaris meritis recenter Infulam decoravit.

QUÆSTIO XVI.

An probabile sit Confessarium, qui in Sacramentali confessione novit penitentem ad officium vel pralaturam indignum esse, posse illi in electione gratuita & secreta suum suffragium negare?

PArtem affirmativam Authores externi omnino ut probabilem in praxi sustinere non dubitant. Docent eam cum D. Thoma quod lib. 5. q. 6. art. 13. Paludanus dist. 31. quæst. 3. Sorus de secreto quæst. 4. post concl. 4. Petrus de Ledesma in summa cap. 22. dub. 3. post concl. 5. D. Antonius, Nugnus, Deza, Medina, Mart. de Ledesma, Tabiena, & Sylvester, apud Thomam Hurtado tom. 2. tract. 12. c. 1. n. 1369. Pro eadem sententia ferè quadraginta Authores refert noster Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 15. n. 2. Hos sequitur apud Dianam 3. p. tr. 4. ref. 76. Portel, Navarrus, Gutierrez, & alii quos recenset & sequitur Leander à SS. Sacramento de penit. tom. 1. tract. 5. disp. 10. quæst. 84. Quia, cum suffragium sit occultum, censent neque violari sigillum confessionis, neque Sacerdotem privari suo jure quod habet extra Sacramentum denegandi indigno suum suffragium. Quinimo alii qui apud Sanchez supra, docent ad denegandum teneri, si id judicet bono publico expedire.

Nihilominus, sepositâ autoritate istorum

128 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
Theologorum, & considerato sine Sacramen-
ti Pœnitentiæ, hanc opinionem ut per se pro-
babilem non admitto. Manifestum namque
est confessarium non solum obligari ad servan-
dum secretum, sed etiam non posse sic uti
scientiâ confessionis, ut usus cederet vel in ap-
parens nocumentum pœnitentis; cum sic ip-
sa confessio redderetur per quàm suspecta &
odibilis. In quæstione autem usus iste cederet
in nocumentum pœnitentis: siquidem per eum
sibi suspectum aequè ac per fractionem sigilli fi-
deles retrahi possint à plena & candida pecca-
torum suorum confessione.

Hinc pro Regularibus universim decrevit Cle-
mens VIII. anno 1594. Ne superiores eâ no-
titiâ, quam de aliorum peccatis in confessione
habuerunt, ad exteriorem gubernationem u-
tantur. Non parum fortè conduceret, si idem
pro Sæcularibus decerneretur. Intereâ non li-
cet nobis generatim sententiam dictorum
Theologorum hîc sustinere ob decretum P. N.
Claudii Aquavivæ anno 1590.

QUÆSTIO XVII.

*An probabile sit Regularem approbatum ab Ordina-
rio ad confessiones Sæcularium in una diœcesi,
validè posse ubique confessiones audire, sine ap-
probatione Ordinarii istius loci in quo versatur.*

Pro parte negativa breviter respondeo in-
fra Part. 3. tract. 2. cap. 2. pro qua nunc in-
super adduco Suarez de pœnit. disp. 28. sect. 6.
Vasquez quæst. 93. art. 3. dub. 4. Granadum
disp. 5. num. 12. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 11.
num. 8.

n.8. Lugo disp. 2. n. 29. ubi adducit decretum Urbani VIII. Et Diana part. 10. tract. 13. resol. 23. ubi recenset Breve Innocentii X. in causa Angipolitana novæ Hispaniæ, impressum Romæ anno 1648. in quo ad dubium nonum, negat Regularibus illam potestatem competere sine approbatione Episcopi diœcesani, cum clausula irritante privilegia in contrarium.

Docent tamen non pauci, Regularem in una diœcesi approbatum posse ubi confessiones excipere, ut Leander de Murcia in cap. 6. Regulæ S. Francisci q. 8. Corduba, Præpositus, Coloffus, quos refert Diana p. 6. tr. 7. resol. 59. Bauni 1. p. tract. 4. q. 4. & Bruno Chaffaing. de privil. Regularium tract. 5. c. 11. prop. 2. Sed ab his plerique jam & meritò recedunt.

QUÆSTIO XVIII.

An Sacerdos Regularis manifestè idoneus, cui approbatio ab Ordinario injustè negatur, possit validè in illius diœcesi confessiones excipere.

Negativè resolvo ut infra part. 3. tract. 2. cap. 2. Quia negatio approbationis non est approbatio, quam Tridentinum expressè requirit. Et ita docet Suarez, Vasquez, Fillucius, Coninck, Mendo, Dicastilio, Lugo, de pænit. disp. 21. sect. 3. n. 53. & plures apud Dianam p. 8. tract. 1. resol. 85. Quia Tridentinum sess. 23. cap. 15. videtur derogare cuilibet juri antiquo, & privilegiis Regularium, dum asserit, Nullum Regularem absque Episcopi approbatione posse confessiones secularium deinceps excipere, non obstantibus quibuscunque privilegiis.

F 5

Pro

Pro parte affirmativa stant Theologi non pauci, nec autoritatis exiguae, quos sequitur Chafsaing de privil. Regul. tract. 5. cap. 11. & in eandem sententiam tam ille, quam alii adducunt Rodericum, Peirinum, Portel, Layman, Fagundes, Villalobos, Zanardum, Finellum, Cochier, Mirandum, Grassis, Angelum, & plures alios citat & sequitur Leander disp. 11. quaest. 83. Et hoc privilegium vigere post Tridentinum supra citatum disertè docet Navarrus in Manuali c. 27. nu. 264. & alii moderni quos refert & sequitur Castropalao hic punct. 18. §. 3. num. 9. Cum his sentit Henriquez afferens hanc sententiam sustineri à Doctoribus Salmanricensibus, & Complutensibus, & in Academia Parisiensi fuisse publicè propugnata, & à Congregatione Cardinalium declarata. Pro eadem doctrina refertur etiam Diana cum quindecim Authoribus quos citat Gamachus in tom. 3. tract. de Pœnit. cap. 18. & eandem fusè tuetur Pelizarius in Respon. Reg. tom. 1. pag. 492. Fundamentum hujus resolutionis petunt primò, ex Clementina *Dudum de sepulturis*. Ubi decernitur Regularem ad confessiones Ordinario debitè præsentatum admitti debere. Si verò (inquit) iidem Prælati Fratribus ad audiendas Confessiones, ut præmittitur, electis ejusmodi licentiam exhibere recusaverint, Nos ex nunc ipsis ut confessiones, sibi confitentibus, liberè, licitèque audire valeant gratiosè concedimus de plenitudine potestatis Apostolicæ. Nec admittunt huic decreto derogatum esse per Conc. Tridentinum sess. 13. cap. 1. de reform. dum statuit, ut non possit Regularis audire confessiones sæcularium... nisi approbationem obtineat: non obstantibus privilegiis &c. Quia ut docet Navarrus in Caput. *Placuit de pœnit.*

panit. Lex posterior generalis sæpe limitatur per speciale jus antiquum. Lex autem illa Tridentini potest cum dicta Clementina sic conciliari, ut patiatur hanc exceptionem, Nisi Regulari manifestè idoneo, & præsentato approbatio fuerit injustè negata. Nam hoc non est novum in administratione Sacramentorum, ut licentia petita, & non obtenta in certis casibus pro concessa habeatur, ut patet in administratione Eucharistiæ, & Extrema unctionis in eadem Clementina. *Undum.* Et in Extravag. *Inter cunctas.* Et ex cap. *Licet.* de Regularibus. Nec credendum videtur (inquit) mentem Concilii fuisse, frustrare Regulares suo privilegio pridem ab Ecclesia & Jure concessio: aut ita fovere passionem prælatorum ut pro libitu valeant personas manifestè idoneas à functione tam necessaria impedire, ut loquitur Peirinus de privil. Minorum. Pro quibus refert Bruno Chassaing. supra pag. 224. Speciale Indultum in Constit. Clementis VII. Ut confessores Ordinis Minorum semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis, (de more) post unam præsentationem non teneantur amplius præsentari, etiam si ad aliam transferint diocesim.

Ita illi: nostram verò sententiam supra relatam, judicamus in praxi sequendam esse, præsertim post damnatam ab Alexandro VII. propositionem 13. *Satisfacit præcepto annua Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.* Ratio enim cur hæc propositio damnetur, non videtur esse alia, quam quia talis Regularis non potest tunc validè audire Confessiones sæcularium, cum Ecclesia in admissione ad similem actum non excipiat tempus Paschale, de quo infra quæst. 24.

QUÆSTIO XIX.

*An sit probabile peccata negativè dubia non esse
necessariò in confessione exponenda ?*

Peccatum dicitur negativè dubium, quando non occurrunt rationes sufficientes ut aliquis judicet se peccatum aliquod lethale commisisse, neque ut judicet se non commisisse: sicut dubitamus, an arenæ maris sint numero pares, an impares. Contra partem negantem obligationem confitendi peccata negativè dubia sæpius disceptavi, propter communem sensum Doctorum, & consuetudinem fidelium talia peccata clavibus subiiciendi. Verùm postquam consului plures Authores qui recentius scripserunt, negandum mihi non videtur partem negativam esse saltem ab autoritate probabilem. Non admittunt hujus sententiæ assertores consuetudinem illam communem confitendi peccata dubia unquam fuisse obligantem, sed tantumquam, & pro majori securitate usurpatam. Negant etiam ex natura rei pro delicto dubio subeundam esse obligationem certam, qualis est confessio peccatorum. Ad Tridentinum *sess. 14. cap. 5.* respondent tantum requiri confessionem omnium peccatorum, quibus peccator se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminert. Qui autem dubitat de peccato, non meminit se Deum offendisse, neque potest interrogatus absolutè dicere se peccasse, aut sui peccati meminisse, aut illius veram & propriè dictam conscientiam habere. Reliqua etiam argumenta quæ suadere possint istiusmodi obligationem

nem accuratè dissolvit Moia Tract. 3. de Sacram. Pœnit. disp. 1. quæst. 5. quamvis ipse communioni sententiæ adhæreat.

Adfertur autem pro parte negante istam obligationem, quando dubium de peccato commisso & non commisso est æquale, S. Antoninus apud Tabienam verb. confessio 2. num. 12. cui ipse Tabiena adhæret, uti & Paludanus ut videre est apud Henriquez ex eodem Ordine Prædicatorum lib. 8. de Euchar. cap. 45. lit. p. ubi agens de communi opinione obligante ad confitendum peccata dubia ante communionem, sic subiungit: 'Addunt Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum esse, quando magis declinat id fuisse peccatum mortale, aut non fuisse illius confessionem: aliàs in dubio æquali, ut non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad confessionem illius. Et hic nonnulli observant, plures antiquiores qui obligationem illam afferunt, per dubium intelligere iudicium probabile de mortali admisso, in eo merè sistendo.

Inter Recentiores, qui negant extare præceptum confitendi peccata negativè dubia, recensetur Coninck de Sacram. tract. 2. disp. 7. dub. 8. Josephus de Januario in Resolutionum moral. tom. 1. resol. 2. Petrus Marchantius in Tribunali Sacram. tract. 4. tit. 6. quæst. 5. Caramuel in Theol. mor. lib. 2. disp. 4. art. 1. & in Theol. fundam. pag. 671. & pag. 691. contendit eam opinionem spectatâ ratione esse probabiliorem. Angelus Bossius censet eam esse probabilem tom. 1. num. 1754. Eandem in casu æqualis dubij tradit Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis tract. 2. part. 3. c. 1. n. 17. Et probabilem iudicat Martinus de San Joseph in Monitis Confessar. tom. 1. de pœnit. tract. 6. n. 1. Nec non Ferrantinus

13. Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
ratinus de Scandalo quaest. 77. n. 31. ubi alios
adducit viros doctissimos qui huic sententiae ut
probabili subscripsere, & inter alios addit Revi-
sores Societatis, qui ab ea doctrina prius alieni,
postea censuerunt posse permitti, ut ipse refert.
Quibus adjungi potest Leander, de Euchar. tract.
7. disp. 7. q. 11. & plures apud Moia, qui hanc
quaestionem fuse tractat. Denique Praepositus
in 3. part. quaest. 5. asserit hanc sententiam sem-
per sibi visam esse speculativè probabilem cum
Lessio, & aliis quibus eam communicavit. Re-
fertque Guimenius in Universitate Complutensi
in disputationibus publicis illam inoffenso pede
quotidie defensari: & pro eadem Theses Lovani-
nij defensas citat Caramuel supra lib. 3. d. 4. art.
1. Non judico tamen consultum hanc doctri-
nam non satis exploratam indoctis praedicare,
qui inter conscientiam dubiam & non dubiam
satis discernere nequeunt, & facile sibi persua-
derent se habere dubiam, quando non habent
omnino certam: quinimo si rem consilij spec-
tes, dubitandum non est quin in his & similibus
cuius in praxi consultius sit viam tutiorem ca-
pessere.

An & quomodo exponi debeant peccata du-
bia positivè, habetur infra part. 3. tract. 3. cap.
2. §. 3.

QUAEST.

QUÆSTIO XX.

Altera Quæstio est inter Recentiores, An probabile sit, illum qui post confessionem ritè institutam tendit ad communionem, & recordatur peccati levis quod per oblivionem inculpabilem omisit, non teneri illud peccatum confiteri anteaquam communionem percipiat.

Communis sententia est illum teneri à communione recedere, donec peccatum sic præmissum confiteatur, nisi obitet grave scandalum, aut infamia. Docent tamen non pauci ex Recentioribus talem non teneri etiam cum minori suo incommodo à communione recedere, modo peccatum illud post communionem tempore oportuno clavibus subiiciat: Idque ex professo defendit Ferrantinus disp. 1. quæst. 80. citans etiam Henriquez, & Petrum Cornejo, quamvis, teste Thoma Hurtado tom. 1. fol. 105. Inquisitio Hispanica illius sententiam expunxerit. Favet tamen Pasqualigus quando per omissionem communionis amittendum esset Jubilæum, citatur etiam Propositus & Tamburinus quando quis ad linteum communicaturus expectat, etsi possit sine infamia recedere. Verùm hoc in praxi non admitto, ubi neque infamia, neque aliud grave incommodum intervenit.

Ratio istorum authorum est, quia talis non tenetur abstinere à communione ob defectum debitæ dispositionis, est enim in statu gratiæ, & peccatum illud est indirectè remissum per priorē confessionem in qua per oblivionem omis-
sum

136 Pars 1. tract. 3. De Opinionum probabilitate
sum fuit. Ergo non ostenditur ullum præceptum
præmittendi novam confessionem præcisè ratio-
ne communionis, modò peccatum illud postea
suo tempore semel directè clavibus subiiciatur.
Et hanc doctrinam probabilem cenfet Fabri
tom. 1. Apologetici pag. 384. Cum eo tamen
monendum judico, non esse eam in praxi propo-
nendam, nisi in ordine ad Scrupulosos qui me-
moriam suam nimium diffidunt, & repetendis pec-
catis, ac confessionibus supervacaneam operam
impendant.

QUÆSTIO XXI.

*An Attritio concepta ex metu gehenna sufficiat in
Sacramento penitentia, sic ut non requiratur
Amor benevolentia.*

S. I.

Proponitur status & progressus controversia,

HÆc controversia, quæ omnes fideles con-
cernit, antiquioribus parum dubia, mirum
quantum plures nostro ævo Scriptores fatigat.
Postquam enim graviores de Gratia & libertate
quæstiones circa annum 1642. Sedis Aposto-
licæ autoritas præcidit, non multò post ex eã-
dem radice hæ, aliæque disputationum reliquæ
pullulare ceperunt. Illis in lucem provehendis
primum in Gallia manum admovit Montaltius,
cui operam ibi commodarunt alij parum fortu-
natam. Apparuerunt brevi tempore in Belgio
doctrinæ istius Gallicanæ traduces in levi folio,
edito nomine Parochorum Gandensium contra
suffi-

sufficiëntiam Attritionis ex solo metu gehennæ conceptam in Sacramento penitentiaë, cui accessit Facultatis Theologicaë Lovaniensis approbatio. In hujus doctrinæ gratiam, ad robur illi conciliandum, ad annum 1666. in lucem prodiit Dissertatio dogmatica Eximij P. Christiani Lupi, & Quæstio quodlibetica de Attritione Exim. P. Francisci Farvacques ex Ordine S. Augustini. Contra libellos illos scripsit accuratè R. P. Maximilianus Le Dent Soc. Jesu S. Theol. Lovanij professor. Ad varias postea Replicas Eximij P. Farvacques prodierunt semper Responsa solidè elaborata ejusdè P. Maximiliani Le Dent, & P. Ægidij Estrix S. Theol. ibidem Professoris, cujus demum libellus ultimus sine replica in hac scribendi alternatione etiam postremus fuit.

Status controversiæ maximè versatur circa mentem Conc. Tridentini sess. 14. cap. 4. ubi ait Attritionem ex metu gehennæ, ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiaë impetrandam disponere. Contra vero pro Amoris benevoli necessitate præcipuè opponunt alij ejusdem Tridentini sess. 6. caput 6. ubi requirere videtur, ut accedentes ad Sacramentum penitentiaë Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant: negantque eam inesse vim attritioni ex metu gehennæ ut possit per se voluntatem peccandi positivè excludere. Sed de amore Dei benevolo quem hi in Sacramento requirunt non parum laboratur, qualis ille debeat esse. Si velint sufficere amorem imperfectum, quæstio erit, an, & quomodo constet dilectionem illam esse efficacem, si non contineat amorem Dei super omnia: si admittant requiri amorem qui Deum appetit super omnia, non satis capitur quomodo amor ille non sit perfectus: si concedant esse actum charitatis per-

138 Pars 3. Tract. 1. De Opinionum probabilitate
perfectæ, multò minus intelligetur quo pacto
amor ille non justificet per se, & extra Sacra-
mentum: atque ita remissio peccati semper a-
mori prævio, nunquam ipsi Sacramento adscri-
benda erit.

Postquam hæc quæstio non tantum scriben-
tium utrimque calamos, sed etiam pænitentium
mentes non parum exagitavit, tandem ad Alex-
andri VII. Supremum tribunal delata fuit. Ve-
tuit ille in suo decreto 5. Maij anno 1667. in vir-
tute S. Obedientiæ, & sub anathemate Sedi A-
postolica reservato, ne quisquam auderet ulli
parti censuram theologicam inurere: nondum
tamen de rei summa lata est decretoria senten-
tia. Hic singulas controversiæ partes & ratio-
num utrimque militantium momenta, pro com-
modo Missionariorum, in lucem proferemus, &
quantum licet brevi methodo resolvemus.

S. 2.

*An Attritio qua concipitur ex solo timore gehenna
possit excludere voluntatem peccandi, & esse
actus bonus, ac supernaturalis?*

*Item, quod eodem spectat, An detur præceptum referendi
omnia opera in Deum ex puro motivo
Charitatis benevola.*

DOcent nonnulli merum illum gehennæ non
posse animum cohibere à pravo affectu,
quamvis illum retrahere possit ne in peccatum
externum prorumpat. Sic sentit Lutherus in dis-
putatione Lipsica Eckio respondens; nec non
scribens adversus Leonis X. articulum 6. Sen-
tio,

tio, inquit, perniciosum esse genus docendi, quo intuitu pœnarum, præmiorum, peccatorum, docentur pœnitere; his enim doctrinis, coercentur quidem ab opere &c. Nec dissentit Janse-
nius tom. 3. lib. 5. cap. 35. enumerans inter fructus timoris gehennæ, quod quamvis à peccato animum non contineat, manum tamen, cateraque cœrceat membra ne in facta profiliant. Existimat quoque Exim. P. Lupus dissertatione dogmatica pag. 61. timorem servilem à S. Augustino distingui *penes factum animum quo quis à conspicuis peccatis ob annexi illis mali pœnalis metum abstinet*. Nec minus sentire videtur Author Tyrocinij tr. 1. cap. 6. &c. Verùm etsi doctrina hæc locum habeat plerumque in timore servili pœnæ à iudice humano constitutæ, qui solum actus externos cognoscit & punit, non potest sine gravis erroris periculo transferri ad timorem gehennæ à Deo pro peccatis etiam internis infligendæ.

Respondeo igitur ad quæstionem, & dico primò, Neceffe non esse ut detestatio peccati ex metu gehennæ annexam habeat voluntatem peccandi, sive inefficacem, sive conditionatè efficacem, si nempe abesset pœna gehennæ.

Probatur primò: Non ignorat pœnitens hunc actum, Peccarem si pœna abesset, à Deo prohibitum, æternoque supplicio plectendum esse. Ergo potest ex metu istius pœnæ excludere istum affectum internum conditionatè peccandi, sicut admittunt adversarij ex timore gehennæ cohiberi posse peccatum externum, quod sæpe arduum ac difficile est.

Et verò quis audeat affirmare, quemlibet aversantem furtum ex metu patibuli sic esse constitutum, ut actu velit furari, si sola infamia, aut

140 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
aut alia levior multa incurrenda foret? Neque
satis alij ostendent cur detestanti peccatum ex
metu gehennæ potius debeat adesse voluntas
peccandi si pœnam non timeret, quam illi, qui
averfatur delictum ex Dei amore, debeat inesse
affectus admittendi flagitium, si actu Deum non
amaret, vel si Deus nullus existeret.

Probatur secundò : Quia si dolor conceptus
ex timore gehennæ sibi necessariò adjunctum
haberet pravum affectum admittendi pecca-
tum, perperam verbi divini præcones, perperam
ipse Christus futura gehennæ supplicia peccato-
ribus intentaret, & ad eorum timorem incita-
ret Matthæi 1. v. 28. *Dico vobis, timete eum qui po-
test Corpus & animam perdere in gehennam.* Quid e-
nim aliud hoc esset quam homines ad peccatum
invitare, dum impelluntur ad timorem, quo non
possunt per se sine adjuncto flagitio commoveri?

At, inquis, necessarium est ut metus causet
involuntarium saltem secundum quid, circa il-
lud quod ex metu agitur, vel omittitur.

Respondeo, metum efficere secundum quid
involuntarium hoc sensu, quod voluntas minus
propensè feratur in id quod actu amat & ope-
ratur, quam si metus mali per opus incurrendi
non adesset. Ut dum quis, metu mortis à tem-
pestate imminenti, merces quibus navis grava-
tur proiicit in mare; metus damni eventuri ex
mercium jactura facit, ut voluntarium in earum
ejectione minuatur. Eodem modo fit in actu
quo quis peccat, dum pœna ex peccato secutura
animo obverfatur: tunc enim actum peccami-
nosum elicit minori voluntatis propensione, &
majori cum lucta, quam si animus esset liber à
timore pœnæ ex delicto incurrendæ. At verò ad
peccatum fugiendum & detestandum, metus
gehen-

gehennæ potius impellit & invirat, instar concupiscentiæ quæ auget voluntarium; facit enim metus ille ut animus tanto propensius se resoluat ad fugam & detestationem peccati, quam novit necessariam ad pœnam evitandam. Multum ergo abest ut merus barathri imminuat voluntatem averfandi peccatum, aut ut annexum habeat affectum peccandi si pœna abesset; cum homo fidelis non ignoret per hunc pravum affectum ipsam pœnam quam metuit, incurrendam esse.

Unde ulterius patet, illam velleitatem peccandi si possit impunè, (quam supponit Auctor Tyrocini in casu permanere) non majorem habere connexionem cum odio peccati ex timore gehennæ, quam habeat voluntas furandi cum pœna patibuli à Judice intentata: tantum autem abest ut patibulum ad furta invitet, ut fassuri sint ipsi latrones, nunquam se magis sentire affectum à scelere alienum, quam dum patibulum oculis obversatur.

Quod si illa vis insit timori, ut possit esse à pravo affectu sejunctus, quinimo voluntatem ab eo immunem reddere, sine fundamento solido statuit idem Auctor tr. i. c. 6. ea quæ ex solo metu fiunt non bene fieri. Nec juvat quod existimet pravum hujusmodi affectum non oriri ex ipso timore, sed ex concupiscentia illi adjuncta, quæ nequeat sine charitate superari, ostendi enim non potest cur timor ille non possit esse adeo intensus & efficax, ut voluntatem per se cohibeat quo minus concupiscentiæ obsecundet, ut magis ex sequentibus patefcat.

Dico igitur secundo, dari potest fuga aut metus gehennæ tam perfectus, ut per se, & positivè omnem peccandi voluntatem excludat.

Pro-

Probat ex Tridentino sess. 14. cap. 4. *Illam vero Attritionem, quoniam ex gehenna metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat &c. declarat donum esse Dei, additque infra, & ad gratiam disponere in Sacramento pen. impetrandam.* Dum asserit Concilium, attritionem illam, si voluntatem peccandi excludat, ad gratiam in Sacramento percipiendam disponere, aperte supponit dari posse attritionem quæ istam voluntatem excludat; aliàs pro dispositione ad gratiam ridiculè nobis assignaret attritionem quandam quæ in rerum natura non reperitur. Nec minus ridiculè damnaret Lutheri de attritione sententiam, quæ tantum falsa fuisset in casu impossibili, scilicet in casu quo voluntatem peccandi excluderet, quam tamen censeret nunquam per attritionem excludi. Quin & eadem ratione dicam, veram esse hanc sententiam Scripturæ; si volueris servare mandata servabunt te, etsi simul sustineam, impossibile esse homini servare aliquid mandatum sine statu gratiæ.

Mentem suam rursus exponit Concilium sess. 6. can. 8. cum ait, per Gehennæ metum nos à peccando abstinere. Neque dicas intelligi metum amoris adjunctum: agitur enim de metu qui dilectionem antecedit, nam illum eundem metum cap. 6. docet sternere viam ad spem, & charitatem. Multò minus verba illa detorqueas ad abstinendam à peccatis externis, nisi velis eadem licentiã, *propositum non peccandi de cetero*, ad peccata tantum externa non admittenda restringere, quod nullus sanæ doctrinæ cultor admittet.

Eadem est S. Augustini (quem Adversarij sibi Patronum frustra vindicant) de hoc puncto mens & sententia, tum alibi sæpe, tum discretè in

in Psalmum 127. ubi agens de verme qui non moritur, & igne qui non extinguitur, subdit: Audiunt hæc homines, & quia vera futura sunt impiis, timent & continent se à peccato. Habent timorem, & per timorem continent se à peccato. Timent quidem sed non amant justitiam: cum autem per timorem continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ. Hic aliud effugium non invênit Lutherus, quàm ut rursus ad peccata externa recurrat. Idem sentit & Theologus recentior. At dissentit ipse Augustinus, qui per peccatum verum & pænâ dignum, non externum, sed internum intelligi cupit Sermone 19. de verbis Apostoli: *Deus cor interrogat, non manum.* Externû igitur & peregrinum est sensui S. Doctoris, quod existimaverit Timorem à peccatis tantum externis, non verò ab internis coercere.

Ex his quæ hæctenus diximus de Timore pænæ à Deo infligendæ, simul constat, Non dari præceptum referendi omnia opera in Deum ex motivo Charitatis. Eadem enim est ratio de actibus aliarum virtutum quæ ex solo motivo propriæ honestatis exercentur, ut Spei, justitiæ, misericordiæ &c. quos actus etiam per se honestos esse sequens assertio docebit.

Dico ulterius tertio. Timor gehennæ, & inde conceptus dolor peccati, est actus per se honestus, & supernaturalis. Negavit hanc assertionem Lutherus, tum quia sensit omnem actum liberi arbitrij sine charitate peccatum esse, tum quia de dolore ex solo metu gehennæ expressè docuit, illum facere hominem hypocritam & magis peccatorem. Docet etiam Jansenius timorem illum, culpæ obnoxium esse, si voluntas in eo sistat. Quamvis enim Tom. 3. lib. 5. cap. 21. in titulo dicat, timorem gehennæ
secun-

144 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
secundum se bonum esse, sic tamen se explicat
ut velit malum esse si in Deum actu per amo-
rem non referatur. Si quis, inquit, in pœna fu-
gienda velut in termino hæreat, per quam
tanquam viam transire debuisset, non illa ti-
moris, sed timentis culpa est. Hujus sensum
exprimere voluisse videtur Author Tyrocini
tract. 1. pag. 179. ubi tradit timorem quidem
bonum, sed eum qui serviliter timet malum esse.
Quia, inquit, non ideo ille malus est quia
vehementer timet pœnam, sed quia non vehe-
mentius timeat culpam; quod autem non vehe-
mentius timeat culpam non oritur ex timore
pœnæ, sed ex defectu charitatis, qui defectus
non timori, sed timenti imputandus est. Quid
aliud volunt hæc verba quam timorem, sine
charitate, tanquam socium individuum secum
trahere peccatum? aut quâ ratione timorem il-
lum bonum nuncupabis, qui talis est, ut nun-
quam possit per se sumptus benè & honestè e-
lici, aut se solo hominem rectè agentem deno-
minare?

Contra hos probatur thesis primò, ex Tri-
dentino sess. 6. can. 8. Si quis dixerit gehennæ
metum per quem ad misericordiam Dei de pec-
catis dolendo confugimus, vel à peccando ab-
stinemus peccatum esse, anathema sit. Hunc
autem *Verum & utilem esse dolorem* sess. 14. can. 5.
disertè definit. Quid autem est actum aliquem
esse bonum & honestum, quam quod verus sit
& utilis ad salutem. Unde & ulterius conficies
dolorem ex metu gehennæ, dum voluntatem
peccandi excludit, actum esse supernaturalem,
cum à Trid. sess. 14. cap. 4. dicatur etiam esse
donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus.

Probatur secundò, ex mente S. Augustini
dilucidè

dilucidè expressa Enarrat. in Spalmum 127. Timore facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum: non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam, bonus est & iste timor, utilis est.

Et verò argumentum ab ipso rationis lumine petitur demonstrat, maximè consentaneum esse naturæ rationali, à se amoliri æternum ac summum malum, quod per solam Dei offensam incurritur, & ad illud evitandum Dei offensam averfari, etsi actus ille hic & nunc abstrahat ab alio motivo perfectiori.

Nec obstat, quod talis peccati fuga pro fine habeat amorem & commodum proprium; dari enim potest amor sui bonus & ordinatus, ad quem Deus ipse nos hortatur Eccl. 30. *Miserere anima tua, placens Deo.* Monet quoque frequenter ut intuitu præmij cælestis operemur, quamvis & hoc ad amorem & bonum proprium referatur: ut Matthæi 6. *Primum querite regnum Dei, & justitiam ejus.* Et 1. ad Corinth. 9. *Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinere, & illi qui dem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem in corruptam.* Atque ad hunc finem in observanda Dei lege se respexisse profitetur regius Propheta Psalmo 118. *Inclinavi cor meum ad faciendum justificationes tuas, propter retributionem.* Nec refert quod Scriptura sæpe moneat, ut omnia opera ad Dei gloriam referamus; hortando enim ut conitiamur ad motivum perfectissimum, non negat dari alium finem in suo gradu laudabilem & perfectum.

Hæc haud dubiè facile perspiciunt adversarij. Sed unum est quod speciosè obtendunt, unum quod perpetuò ingeminant: Tutiora semper, tutiora

Tom. II.

G

146 Pars 3. tract. I. De Opinionum probabilitate
tutiora esse sequenda; tutissimam verò esse do-
ctrinam, quæ statuit, vi præcepti omnia opera
ex pura Charitate in Deum referenda.

Respondeo ego, Multò tutius esse non errare,
& doctrinam eam aliis non prædicare, persua-
dendo toties admitti novum peccatum, quoties
opera in Deum non referuntur ex puro charita-
tis motivo, plerisque hominum maximè arduo
ac difficili: Suadenda omnino est charitas, sed
minimè suadendus est error, ex quo cum per-
niciæ animarum toties peccetur, quoties in ope-
rando charitas omittitur. Quæro enim, si prædi-
candum quod tutissimum, cur ad singula opera
adversarij? Hæc certè charitas operis bonitatem
multò reddit securiorem. Aio igitur Theologo
inquirendum, non quid tutius, sed verius. Reti-
nenda est firmiter hæc responsio in plerisque ho-
rum temporum controversiis, de attritione in
Sacramento, de absolutione differenda, de usu
probabilitatis, & aliis, in quibus pro vulgari ar-
gumento fallax securitatis species assumitur. Sic
in simili respondet doctissimus Navarrus verbo
Confessio num. 3. q. 2. Licet sit tutius statim (ha-
bitâ oportunitate) confiteri, quam differre, non
tamen est tutius tenere quod sic obligemur, quia
viri timorati haberent maximas occasiones pec-
candi. Sic quoque S. Ambrosius in Psalmum
118. octon. 5. v. 6. Sunt, inquit, etiam in nobis
statuentes duriora præcepta, quæ non possint humana
conditio sustinere.

Denique maximè tutum & necessarium est,
necessitatem charitatis non extendere ultra li-
mites Apostolicæ autoritatis: damnavit autem
Apostolico diplomate Pius V. & Greg. XIII. inter
Articu-

Articulos Michaelis Bay hunc art. 16. *Non est vera legis obedientia quæ fit sine charitate.* Et art. 38. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas quæ mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas quæ per Spiritum Sanctum in corde diffusâ Deus amatur.* Hic autem Bajum non intellexisse solam charitatem perfectam, satis apertum est ipsum legenti lib. 2. de peccat. meritis cap. 1. Neque effugium quæras, existimando aliquas Baij propositiones sustineri posse in proprio verborum sensu ab authore intento. Hanc enim vanam esse Bullæ Pontificiæ interpretationem, pridem demonstravit Urbanus VIII. per illius exemplar commate controverso distinctè notatum, & Deputatis Lovaniensium Romæ in manus consignatum anno 1644.

Declaratur ulterius ex prædictis, Non dari præceptum omnem actionem deliberatam referendi in Deum ex motivo charitatis benevolæ.

Primò, Quia jam ostensum est, dolere de peccato, vel ab eo abstinere tantum ex motivo timoris gehennæ non esse peccaminosum, sive cum peccato semper connexum. Atqui idem à fortiori valet in iis quæ fiunt ex motivo fidei divinæ, spei beatitudinis, charitatis proximi, justitiæ, misericordiæ &c. in illis sistendo, quod alij peccaminosum esse volunt. Ergo si rationes allatæ pro timore gehennæ vim habeant, idem probabunt de aliis actionibus jam commemoratis absque relatione in Deum propter se dilectum.

2. Idem satis apertè conficiunt decreta Pontificium, qui generalius doctrinam oppositam repro-

148 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
reprobarunt in Baij articulo 16. & 38. supra
recitato : quibus accedere potest ejusdem arti-
culus 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & vir-
tutes Philosophorum sunt vitia.* Atqui infideles qua-
tales qui Deum ignorarunt, non potuerunt ope-
rari ex motivo Charitatis erga Deum. Ergo non
necessariò peccabant agentes ex solo motivo
aliarum virtutum, ut justitiæ, misericordiæ, tem-
perantiæ &c. Adde recentius Decretum Alex-
andri VII. quo vetat censurari doctrinam de
sufficiencia. Attritionis ex metu gehennæ sine
amore in Deum benevolo in Sacramento Pæni-
tentiæ. Ex quo sic liceat argumentari : Si talis
actus per defectum amoris esset peccaminosus,
jam Pontifex consequenter declarasset, non
esse censurandum qui diceret, dolorem sic pec-
caminosum ad Pænitentiæ Sacramentum suffi-
cere. Atqui hoc nullo modo dici potest. Ergo
per hoc indirectè declaratur dolorem concep-
tum ex timore gehennæ per defectum amoris
peccatum non inducere. Quo posito, idem
de aliis actionibus ex suo motivo moraliter ho-
nestis necessariò admittendum erit. Hac sanè
omnia studiosè considerata, mentem Ecclesiæ
fatis elucidare videntur.

Nunc ulterius in particulari, de hoc hominum
ceterorum toto orbe sensus viâ clarâ demon-
stratur. Si ad singulos actus morales daretur ra-
le amoris præceptum, illud esset præceptum le-
gis naturæ, sive, dictamen hominibus à natura
institum circa primum & maximum mandatum
dilectionis Dei : uti etiam admittunt & iucul-
cant qui illud exigunt. Atqui percurrendo om-
nes partes orbis, non est ex millibus unus, qui
sola naturæ luce sibi persuadet in omnibus ope-
ribus hanc sibi obligationem gravissimam
peccat

peccati reatu incumbere. Ergo tale legis naturæ præceptum non rectè asseritur. Probatum minor à partium distributione. Omnes homines sunt vel fideles, vel infideles. Primò, Infideles, qui hominum partem magnam constituunt, præcepti istius singulorum operum in Deum referendorum notitiam non habent, cum Deum ipsum ignorent, aut in eum non credant. An ergo omnes illorum actiones, etiam virtutum moralium quatenus ad Deum non relatæ peccata sunt, & pænis à Deo plectenda? Horum certè actiones & virtutes plurimas, ut misericordiam in pauperes eximiam, justitiam, admirandam, castimoniam etiam cum jactura vitæ defensam summis præconiis celebrat etiam populus Christianus, & Patrum & Doctorum monumenta. Nonne magna foret præcepti istius ignorantia, actiones illas cum peccato semper conjunctas tantis laudibus dignas aestimare? Quinimo S. Augustinus de Romanorum infidelium eximia justitia, & aliis virtutibus agens, asserit propter illas, cum cælum mereri non possint, orbis imperium Romanis à Deo concessum fuisse. An ergo opera illa, si defectu debiti finis forent legi naturæ adversa, & pænis à Deo plectenda, tantâ laude, & tanto præmio digna censuisset?

Neque sufficere dicere, opera illa ex Officio suo mala non esse, sed ex carentia debiti finis, sive relationis in Deum ex amore benevolenti. Nam quid hoc in praxi prodest, si nunquam per se elici aut exerceri possint absque peccato?

Nunc ulterius quaero, de quovis homine sive inter fideles sive infideles. Cur in homine jam primùm affecuto usum rationis primus illius actus moralis non possit esse obsequium, obedientia, aut gratitudo exhibita parentibus, aut misericordia

150 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
dia erga egenos sine relatione in Deum, quem
inculpate nondum novit? Actus illi ex officio suo
mali non sunt, ut admittis: nondum etiam ex sua
culpa, caruit ille notitia Dei, cum ante illos ac-
tus, quos supponimus primos post usum ratio-
nis, nullam contra Deum culpam formalem ad-
miserit. Quomodo ergo in illis actibus peccatum
contrahetur? Idem à fortiori valet, si primus
actus fuerit agnitio & timor Dei quatenus tan-
tum est vindex peccatorum, sine perfectiori no-
titia bonitatis, aut alterius excellentiæ divinæ.
Quo pacto per illum primum actum, motivo
amoris destitutum, peccati reatum incurret:
cum alia Dei attributa ad amorem benevolen-
tiæ necessaria nondum cognoscat? Quod si ag-
noscat actum vel unicum, absque amore Dei
elici posse sine peccato, hoc ipso concidit totum
illud præceptum naturæ quod prætenditur de
singulis actibus humanis ex motivo amoris be-
nevoli in Deum referendis, quod accuratè no-
tandum est. Neque hic aut alibi prætere
sunt alij, talem non peccare, propter præcepti
illius ignorantiam: nam ex illorum principiis,
vel non datur ignorantia invincibili juris natu-
ralis, vel à peccato non excusat.

Porro, quantum fidelium consensus illud na-
turæ præceptum ubique hæcenus ignoraverit,
patet vel ex eo, quod passim Ecclesiæ Prælati,
Pastores, Confessarij, Ascetici, quamvis relatio-
nem talem omnium operum in Deum omni co-
nato voce, & scriptis tanquam rem maxima
perfectionis, & consilij semper inculcaverint,
non tamen sub reatu peccati proposuerint aut
præscripserint: neque fidelium usus obligatio-
nem talem agnoverit. Quod tamen vel maxime
inculcandum foret in hoc negotio singulas feri
homi-

hominum actiones concernente, si præceptum tale subesse judicarent. Caterum nos, neminem impugnantes, per hæc aliud non optamus, quàm ut omnes in singulis operibus amore benevolo, Deo placeant, & si quando sic non amant, Deo non displiceant.

5. 3.

Offenditur Attritionem ex timore gehennæ, cum proposito de cetero non peccandi, & Spe veniæ, dispositionem esse sufficientem in Sacramento penitentia ad peccatoris justificationem.

Illis qui hanc doctrinam impugnant nuper accessit D. Laurentius Neesen in Theol. Christiana pag. 104. & D. Macarius Havermans in Tyrocinio Theol. pag. 168. num 120. quia existimat in penitentia qua peccator detestatur peccatum ex solo metu gehennæ, sine amore Dei sive justitiæ, intervenire (ut loquitur) involuntareitatem saltem habitualem. Quantum momenti habeant horum aut aliorum rationes, & responsa ad argumenta quæ proferemus, breviter expendendum erit.

Primum itaque argumentum pro sufficientia hujus attritionis in Sacramento Penitentia, desumitur ex Conc. Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi declarat attritionem illam, quæ vel ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ & pænarum metu, communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ... donum esse Dei, & impulsum Spiritus Sancti. Et quamvis, inquit, sine Sacramento Penitentia per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen

G 4

152 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento
Pœnitentiæ impetrandam disponit. Hic Conci-
lium apertè dicit attritionem ex metu gehennæ
tandem partem Sacramenti disponere ad grã-
tiam in eo percipiendam, nec ullam facit men-
tionem charitatis aut alterius motivi, cum ta-
men profiteatur se velle hic tradere exactam &
perspicuam doctrinam de requisitis ad Sacra-
mentum pœnitentiæ. Ergo manifestum facit a-
lium dolorem non requiri.

At, inquit, Concilium tantum asserit attri-
tionem illam, disponere ad gratiam. Atqui dis-
positio sonat aliquid prævium, & extrinsecum,
non verò partem intrinsicam Sacramenti. Res-
pondeo, Concilium non dicere attritionem esse
dispositionem in ordine ad constituendum Sa-
cramentum, sed tantum in ordine ad impetran-
dum gratiam; huic gratiæ attritio est extrinse-
ca, et si sit intrinseca Sacramento. In eadem for-
ma retorqueo suum in Adversarios argumen-
tum, Dolor ex motivo charitatis disponit pec-
catorem ad gratiam in Sacramento impetran-
dam. Ergo etiam ille dolor non est pars, sed dis-
positio Sacramento extranea.

Instabis primò. Non asserit Concilium attri-
tionem proximè disponere ad gratiam. Ergo
supponit insuper intervenire actum charitatis
tandem dispositionem proximè requisitam.
Respondeo, frivolum esse, Concilium hic velle
tradere accuratam de Sacramento pœnitentiæ
doctrinam, & tamen prætermisâ parte illius ne-
cessariâ & proximâ, scilicet charitate, disposi-
tionis tantum remotæ meminisse: quinimò con-
trarium apertè prædicat, dum hic de charitate
altum silet.

Instabis secundò. Satis meminit charitatis,
dum

dum vult excludi voluntatem peccandi, quam attritio formidolosa per se sumpta nunquam eliminat.

Respondeo, hoc effugium à nobis supra satis præclusum esse in §. 2. nisi velis contra communem sensum tueri, ex sola consideratione ardentis rogi aut patibuli, nunquam vinci affectum furandi. Maluit D. Neesen pag. 107. hoc ipsum admittere, quam dimittere doctrinam ex qua consequitur.

Instabis tertio. Tridentinum loco citato statim subdit, eodem timore concussos Ninivitas plenam terroribus pœnitentiam egisse, & misericordiam à Domino impetrasse. Atqui non impetrarunt misericordiam per solum timorem gehennæ absque actu charitatis, quæ justificat extra Sacramentum. Ergo Tridentinum loco citato agit de timore charitati conjuncto.

Respondeo, hoc argumentum, quod visum est alicui Recentiori invictum, plus habere boni coloris, quam solidi roboris, in singulis enim membris fatiscit. Ad Majorem, dicuntur Ninivita eodem timore concussi, tantum genericè; non enim narrantur concepisse timorem ex metu gehennæ, sed ex everfione suæ civitatis intra 40. dies, quam Jonas prædicavit. Neque docet Concilium illos ex vi istius timoris ac pœnitentiæ misericordiam illam obtinuisse quæ in justificatione consistit, sed eam potius quæ sita est in suspensione sententiæ de urbis everfione, quæ poterat per dolorem & emendationem vitæ, ex solo temporalis pœnæ à Deo infligendæ terrore conceptam, impetrari: & ex hoc responso vel unico tota vis concidit argumenti. Ad minorem, ipsi æque adversario incumbit solutio. Non enim poterant Ninivita obtinere gratiam

154 Pars 3. tract. De Opinionum probabilitate
tiam justificationis nisi per actum charitatis perfectæ, quæ justificat etiam extra Sacramentum, quo tunc Ninivite carebant. Ergo contra tuam sententiam, cui sufficit in Sacramento charitas imperfecta, necessaria jam erit charitas adulta & perfecta qualis est ea quæ justificat extra usum Sacramenti. Atque ita non magis argumentaris contra attritionem ex solo metu gehennæ, quam adversus attritionem quam ipse requiris ex amore Dei benevolæ, sed non ita perfecto ut per se & absque Sacramento peccatorem justificet, qualis etiam cum metu gehennæ non sufficeret ut Ninivitas ad justitiam perduceret. En quam levi negotio evertuntur machinæ illæ quæ attritioni fatales credebantur.

Instabis quartò. Mentem Tridentini oportet colligere ex Sessionis 6. cap. 6. ubi ad pœnitentiam ab adultis ante Baptismum peragendam requirit, ut Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant, & eadem est pœnitentia quæ Baptismo & absolutioni Sacramentali præmitti debet. Actus autem pœnitentis his verbis proponit. Disponuntur ad justitiam, dum excitati divinâ gratiâ & adjuti, fidem & auditu concipientes... & divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum propitium fore: illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam quam ante Baptismum agi oportet. ita Trid.

Respondeo, Nihil hic dici determinatè de amore benevolentis, eaque imperfectâ, quam adversarij in Sacramento requirunt. Dico itaque

que Concilium dum ait, *omnis justitia fontem diligere incipiunt*, loqui indeterminatè sive de amore concupiscentiæ qui in spe veniæ continetur, & Deum ut sibi bonum desiderat, sive de quovis alio amore qui peccati commissi detestationem contineat. Et quidem pro amore concupiscentiæ determinatè facit, quod Concilium dicat peccatorem incipere Deum diligere, non alio modo, quàm tanquam fontem justitiæ, sive justificationis nostræ, quæ nobis bona est, & ut talis amore concupiscentiæ diligitur & desideratur. Nihil ergo hic determinate exprimitur de amore Dei propter se dilecti, quod possit parti adversæ favere. Deinde dilectio loco citato expressa æquè commodè intelligi potest de ea quæ disponit peccatorem ad justificationem extra Sacramentum. Neque huic obstat quod addatur, *hoc est, per eam penitentiam quam ante Baptismum agi oportet*, nam ante Baptismum necesse est tantum disjunctivè præcedere vel contritionem perfectam, quæ extra Sacramentum per se justificat, vel attritionem, quæ non confert justitiam nisi cum actuali Sacramenti susceptione. Potro cum hæc attritio ex metu gehennæ debeat esse conjuncta cum spe veniæ à Dei clementia obtinendæ, facile admittitur semper intervenire amorem concupiscentiæ, quo peccator Deum ut sibi clementem & propitium diligit, imo existimo vix fieri posse quin erga ipsam Dei clementiam & bonitatem, veniam penitenti ultro offerentem, complacentiam aliquam habeat, sed necesse hanc ad valorem & fructum Sacramenti esse absolutè necessariam, aut per se semper efficacem, aut sufficientem.

His ita dissolutis, Mens Tridentini pro attritionis

156 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
nis formidolosæ sufficienti a novo ac validissimo
argumento roboratur. Synodus Tridentina il-
lum contritionis modum defendit quem oppug-
nabat Lutherus, contra quem Tridentini Patres
hos canones condiderunt. Atqui Lutherus impug-
nabat illam attritionem quæ non erat ex chari-
tate, sed ex timore gehennæ. Ergo hanc attritio-
nem astruit & defendit Tridentinum, dum tra-
dit attritionem ad Dei gratiam in Sacramento
impetrandam disponere, idque proximè, cum
hoc ipsum Lutherus negaret & proximam dis-
positionem ad gratiam in Sacramento obtinen-
dam soli charitati attribueret. Sic enim de do-
lore peccati ex spe præmij, aut timore pænæ,
quem fusè describit, tandem pronunciat *Sermo-
ne 2. de penit.* Hæc autem contritio facit hypo-
critam, imo magis peccatorem, quia solum Ti-
more præcepti, & dolore damni id facit. Et ta-
les omnes indignè absoluntur & communican-
tur. Et si liberè deberent, remoto præcepto, &
minis pænarum confiteri, certè dicerent sibi non
displicere eam vitam præteritam, quam sic co-
guntur displicere confiteri, imo quo magis ti-
more pænæ, & dolore damni sic conteruntur,
eo magis peccant, & afficiuntur suis peccatis,
quæ coguntur, non autem volunt odisse. Et hæc
est illa Contritio quam ipsi vocant extra chari-
tatem non meritoriam, alij vocant attritionem
proximè disponentem ad Contritionem, sic enim
ipsi opinantur, quam opinionem errorem ego
judico: ita ille. Ex quibus manifestum est, Lu-
therum damnasse illam Attritionem quæ conce-
ditur ex solo timore præcepti, & dolore damni
& pænæ securæ, ac docuisse peccatores cum
hujusmodi attritione absque charitate in Deum
indignè absolui. Unde certum evadit Tridenti-
num

num agens contra dogmata Lutheri voluisse tradere doctrinam illis è diametro oppositam, ac proinde definitivè attritionem ex solo metu gehennæ honestam esse, & dispositionem per se sufficientem ut peccator dignè absolvi possit. Idque facile elucescet conferenti hæc Lutheri verba cum decreto Tridentini quod in probatione prima adduxi ex sessionis 14. cap. 4.

His rationibus convicti agnovere Authores plerique qui post Tridentinum scripserunt, hunc fuisse Concilii sensum & sententiam, dum pro attritionis sufficientia communi consensu suffragium tulerunt; quod minimè fecissent, si vel in speciem existimassent Concilii mentem huic sententiæ refragari. Ex his sunt plures etiam ex Academia Lovaniensi cum Tappero, Mercero, Cunero Petri, Stapletono, Lindano, Latomo, & aliis, quorum nonnulli, etiam rebus in Tridentina Synodo gestis interfuerant.

Agnoscit & ipse Alexander VII. in suo Decreto, ea de re dato 5. Maij anno 1667. hanc esse nostrò tempore communiorem inter Scholasticos sententiam, eamque Apostolica auctoritate sic communivit, ut sub gravibus pænis vetuerit ullam ei Theologicæ censuræ notam iniri. Atqui Pontifex & Ecclesia non satis saluti fidelium consulisset, tantum autoritatis hactenus attribuendo huic doctrinæ unde valor Sacramenti & justificatio peccatoris maximè dependet, nisi hoc ipso agnovisset eam esse certam & in praxi securam. Neque refert quod nolit etiam Pontifex censurâ notari sententiam quæ adstruit necessitatem charitatis, quia per se satis constat dolorem efficacem ex motivo charitatis non posse in praxi obesse valori Sacramenti,

cramenti, & justificationi peccatoris.
Nihilominus contra hæc rationum momenta maximè ex Tridentino deprompta, & communem Theologorum consensum ad Antiquitatis præsidium appellat pars aduersa, dum fidenter pronunciat. Antiquitus nullum pro hac doctrina de attritione formidolosam sententiam tulisse. An igitur illis qui ita sentiunt, nullus erit Joannes Fisserus Episcopus Rossensis, qui pluribus annis ante coactam Tridenti Synodum mortuus, contra errorem de attritione ex metu sic scribit Art. 5. col. 308. Verùm si dixerò, sine dolore qui ex charitate nascitur neminem ad suscipiendam absolutionem idoneum esse, quis jam de Sacramenti fructu securus esse potest, cum nemini certum sit dolorem ex charitate proficisci? Tutius est igitur ut dicamus fidem cum nonnullo dolore sufficere ut quis per Sacramenti susceptionem confidat se prorsus ab omni peccatorum reatu jam liberum esse factum. Ubi *dolorem nonnullum* apertè opponit dolori qui *nascitur ex charitate*.

Nullus etiam erit Joannes à Daventria qui ante decreta Tridentini anno 1537. in Excessu contra Confessionem Augustanam ad Art. 5. prolatis Lutheri verbis quibus tradit penitentes ex timore præcepti, & dolore damni indignè absolui, post multa tandem contra Lutheri asseclas concludit pag. 30. *Sic absoluerè non est iurè re, quod ubique fere nobis obijciunt aduersarii.* Nullo etiam loco erit Gabriel Biel Tridentino antiquior, qui ex sua & aliorum sententia sic loquitur in 4. dist. 14. quest. 2. art. 1. opin. 3. Quandoque dispositio illa prævia non est sufficiens sed dispositio quasi à remotis, & hanc vocant Attritionem seu penitentiam informem, & illi

illa non sufficit ad peccati remissionem : sed superveniens Sacramentum supplet imperfectiorem illius Attritionis, & confert peccatorum remissionem & gratiam. Explicat autem illius Attritionis insufficientiam sine Sacramento, per hoc quod non fiat propter Deum tanquam finem ultimum, sed propter amorem sui, quia peccata sunt inductiva pænæ, aut impeditiva gloriæ.

Ignotus esse potuit Ruardus Tapperus nobilis Doctor Academia Lovaniensis? qui suum opus absoluisse debuit ante Tridentinum, licet postea vulgaverit, cum Tridentini mentionem non faciat, sed solum Florentini. Is autem ad Art. 4. Attritionem quam definitur displicentiam peccati ex timore pænarum, pag. 111. apertè tradit idoneam esse dispositionem ad Sacramentum Baptismi & Pænitentia, ac si doctrina esset factis eo tempore communis. Et ne hic prolixior sim, videri potest in eandem sententiam Altifidorensis in 4. tr. de Sacram. pænit. p. 265. Hervæus in 4. dist. 14. q. 1. Et ante annos circiter trecentos Guido de Monte Rocherii tract. 2. de Contrit. cap. 1. Denique non est cur Lutherum illam doctrinam coævus sibi Theologis sine causa exprobrasse dicamus, si ante illum vix unus alterue extiterit famosus istius sententia patronus, uti aliqui nobis persuasum cupiunt.

Quinimo ex ista paucitate Scriptorum, quæ prætenditur fuisse pro hac doctrina ante Tridentinum, breviter enervo omnem vim quam illi Moderni prolixè reponunt in ejusdem Concilii interpretatione ex historia Cardinalis Palavicini, contra sufficientiam attritionis formidolose. Nam si tam pauci ante Tridentinum pro illa sententia suffragium tulerunt, & tamen

160 Pars 3. tract. I. De Opinionum probabilitate
men post cognita Concilii decreta, teste Alexandro VII. capit illa esse communior inter Theologos, quorum aliqui etiam Synodo interfuerunt, necessarium profectò est illos ex Actis Concilii omnino collegisse, pro Attritionis formidolosæ sufficientia in eo absolute pronunciatum fuisse.

Si quæras, quam sit certa & evidens ista collectio? Dico Scriptoris non paucis visam esse adeo evidentem, ut non dubitaverint (ante decretum Alexandri VII.) articulis definitis illam annumerare. Alii enim aperte pronunciant doctrinam hanc pro attritione formidolosa à Tridentino declaratam esse sess. 14. c. 4. Alii etiam scripserunt sine temeritate negari non posse. Alii à Tridentino expressè definitam. Alii oppositam videri Tridentino apertissime repugnare. Denique ipsa Generalis Inquisitio Hispaniæ hanc propositionem, *Confessio ex solo penarum metu facta, & non etiam ex amore Dei, nulla est, adeoque iteranda*, graviter reprobavit, non sine interminatione censuræ. Ego censuras minimè attingo, & aliud non addo, quàm doctrinam pro sufficientia attritionis formidolosæ ex dictis videri adeo securam, ut amplius de ea prudenter dubitari non possit. Optandum est ut advertant sedulò pauci Recentiores, qui ab isto communi sensu & semita recedunt, quot, qualesque Doctores deserant, & quos viæ suæ duces sequantur.

Sed nolim me, & alios quid id optant propterea dici aut haberi *Hostes Charitatis*, ut aliqui non benevolè exprobrant. Hortamur assiduò, consulimus, suademus, totâ laterum contentione ubique prædicamus, ut quisque in quovis opere, & multo magis in Sacramento pariter-

nitentiae totis animi viribus ad Charitatem con-
nitatur. Nec tantum ad illam dilectionem di-
lutam, tenuem, & imperfectam quam adver-
sarii requirunt, sed etiam ut Charitatem perfe-
ctam, imo perfectissimam, ac Seraphicam ha-
bere contendant. Quorsum ergo nos *Hostes Cha-
ritatis*? Quia nolumus illos ad tartarum damna-
re qui cum solo timore ac tremore justitiae divi-
nae, aut caelestis gloriae amittendae, aut gehen-
nae à Deo infligendae, cum spe veniae, & sin-
cero emendationis proposito ad penitentiae Sa-
cramentum accedunt. Hostes, inquam, sumus
Charitatis, quia censemus non recedendum à
veritate doctrinae quam ipse Christi Vicarius
Alexander VII. disertè pronunciat esse nunc in-
ter Theologos communiorem, & non acceden-
dum ad paucos qui hoc tempore viam aliam, &
minimè tritam ingrediuntur. Hanc viam dum
recusamus, etiamsi tradiderimus Dei & proxi-
mi obsequio nos ipsos, & labores, & vigili-
& studia, & facultates omnes animi & corpo-
ris, necesse erit haberi inter inimicos Charita-
tis. Haec saltem ut aequo animo pro veritate su-
stineamus, spero nobis non defuturam illam,
que omnia suffert, Charitatem. Ad pleniorum
hujus doctrinae notitiam hic oportune subjicio
ipsum decretum ab Alexandro VII. editum.

S. D. N.

*Alexandri Divinâ Providentiâ Papa VII. Decre-
tum, quo vetat censurâ notari sententiam de sufficien-
tiâ Attritionis ex metu gehenne, alteramque de necessi-
tate aliqualis dilectionis ad sufficientiam Attritionis. Fe-
riâ V. die V. Maij M. DC. LXVII.*

S. D. N. Alexander Papa VII. cum acceperit
non sine gravi animi mœrore Scholasticos quos-
dam acrius, nec absque fidelium scandalo inter
se

162 Pars 3 tract. I. De Opinionum probabilitate
se contendere, an illa Attritio, quæ concipitur
ex metu gehennæ excludens voluntatem pec-
candi cum spe veniæ, ad impetrandam gratiam
in Sacramento Pœnitentiæ, requirat insuper ali-
quem actum dilectionis Dei, asserentibus qui-
busdam, negantibus aliis, & invicem adver-
sam sententiam censurantibus. Sanctitas sua
enixè cupiens pacis vinculum inter fideles ser-
vari, omnemque scissuræ fomitem extinguere,
auditis votis eminentissimorum ac reverendissi-
morum DD. Cardinalium adversus hæreticam
pravitatem generalium Inquisitorum, nec non
Dominorum Consultorum, & Qualificatorum
sacrae Congregationis ejusdem generalis Inqui-
sitionis, hoc præfati Decreto in virtute sanctæ
obedienciæ & sub pœna excommunicationis
latæ sententiæ huic sanctæ Sedi reservatæ, aliis-
que pœnis ejusdem sanctæ Sedis arbitrio taxan-
dis, præcipit cunctis, & singulis fidelibus quo-
cumque gradu, ac dignitate etiam Episcopali,
& majori imo, & Cardinalitiâ fulgentibus, ut
si deinceps de materiâ Attritionis præfate scri-
bent, vel libros, aut scripturas edent, vel
docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis
modo pœnitentes, aut Scholares, caterosve e-
rudient, non audeant alicujus Theologicæ cen-
suræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ notâ
taxare alteram sententiam, sive negantem ne-
cessitatem aliqualem dilectionis Dei in præfata
Attritione ex metu gehennæ concepta, quæ ho-
die inter Scholasticos communior videtur; sive
asserentem dictæ dilectionis necessitatem, de-
nec ab hac sancta Sede fuerit aliquid hac in re
definitum. Statuitque præterea Decretum hoc,
seu illius exemplum ad valvas Basilicæ Princi-
pis Apostolorum de urbe, & in acie Campi Flo-
re

ra affixum omnes ubique existentes arctare, & afficere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum.

Franciscus Siccardus Sanctæ Romanæ & Vniuersalis Inquisitionis Notarius. Locus † Sigilli.

Anno à Natiuitate D. N. JESU Christi 1667. in-
dictione quinta, Die vero 7. Maji, Pontificatus autem
Sanctissimi in Christi Patris & D. N. D. Alexandri
diuinâ providentiâ Papæ VII. anno decimo tertio, su-
pradictum Decretum affixum & publicatum fuit ad
valvas Basilicæ Principis Apostolorum & in acie Cam-
pi Floræ, ac in aliis locis solitis & consuetis urbis, per
me Carolum Melanum ejusdem Sanctiss. D. N. Pa-
pæ & sanctiss. Inquisitionis Cursorem.

QUÆSTIO XXII.

*An teneantur ullo præcepto Parochiani diebus Do-
minicis & festis interesse Concioni in propria pa-
ræcia. sic ut non satisfaciat qui solas Regula-
rium Ecclesias frequentat.*

Hæc controversia nostro tempore magnâ
partium contentione disceptatur. Agitur
imprimis de Cleri secularis templis, & officiis;
litigatur de Regularium præcipuis muniis, ac
privilegiis. Disceptatur denique de totius po-
puli Christiani immunitate à vinculo præcepti,
quo ædes parochiales ad verbi Dei prædicatio-
nem frequentare cogantur.

Hinc est quod hæc quæstio sæpius excitata,
sæpius sopita, nuper Lovanii, ex tenui scin-
tilla, in novum derepente litterariæ contentio-
nis incendium eruperit. Fomitum huic conten-
tioni subjecit Concionator in templo D. Jacobi,
qui

164 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
qui auditores suos admonuit de reatu peccati,
quem omnes incurrunt, qui in templo propriae
paraciae verbum Dei audire omittunt. Non le-
viter offendit ea denunciatio plerasque Regula-
rium familias, atque extemplo contra hanc do-
ctrinam excusa Pontificum diplomata ac decre-
ta valuis affixerunt, suaque jura ac privilegia
populo praerogatis exponere ceperunt. Contra
hos prodit sine mora libellus inscriptus, Obligatio
audiendi verbum Dei in parochiis, clarè
demonstrata. Huic Demonstratori opposuit vir
eximius ex ordine S. Augustini, Exhibitionem
Canonum, quibus obligationem illam doctissi-
mè oppugnat. Non multo post tempore idem
Demonstrator sub nomine Christophori Phila-
lethis reposuit libellum quem inscribit, Justam
defensionem contra illam Canonum exhibiti-
onem. Sed contra hunc Philalethem aperta fronte
suam Canonum Exhibitionem novo Respon-
so stabilivit idem Exim. P. Christianus Lupus ex
ordine S. Augustini, edito mense Decembri an-
no 1674. Verùm nec pedem è campo reculit
Philalethes, qui pro sua causa postea vulgavit,
Deductionem Juris Parochialis &c. anno 1675.
Atque ita haecenus mutuus partium & argu-
mentorum conflictus, ad hujus causae cogni-
tionem omnium parè animos ac studia concita-
vit. Hic praecipua tantum utriusque partis
argumenta breviter proponens, causae judi-
cium, prout debeo, aliis integrum relinquo.
Assertores obligationis confluenti ad Con-
cionem propriae paraciae praecipuum causae suae
momentum petunt ex verbis Concilii Triden-
tini Sessione 24. cap. 4. de Reformatione. *Me-
neat Episcopus populum diligenter, teneri unumquem-
que parochia sua interesse, ubi id commodè fieri potest.*

ad audiendum verbum Dei. Contendunt enim Concilium dum pronunciat, unumquemque teneri, præcepti vinculum imponere voluisse, unde inferunt nemini licere sic aliena templa frequentare, ut absit à concione suæ paræciæ.

Respondent ex adverso Regulares, per illa verba nullam importari obligationem conscientia, sed tantum aliquam decentiam & honestatem, ut aliquando ad verbum Dei audiendum quisque in propria parochia compareat, præceptum verò incumbere ne quis ex contemptu eam adire negligat. Idque confirmant primò, quia nulla veritatis specie dici potest, quod voluerit Concilium generaliter unumquemque fidelium stricto præcepto adstringere, ut verbo Dei audiendo intersit, multò minus ut debeant omnes in unum paræciæ suæ templum compingi, quod plerumque nec mediam gregis sui partem simul intra sua repagula complecti potest.

Confirmant secundò, quia Concilium discretè addit, *ubi id commodè fieri potest*, quo declarat fidelium oportunitati ac devotioni relictum esse, sive Regularium, sive aliorum conciones frequentare. His autem neque commodum, neque opportunum est, relicto templo viciniore, aut concionatore aliquando præstantiori, aut magis forsàn ad animæ suæ profectum accommodato, ad unicum in tota urbe prædicans, & templum adstringi. Neque refert si dicat, liberum esse, ubi suæ obligationi in parochiali satisfecerint, alia etiam templa frequentare; nam hoc ipsum, cum plerisque nec commodum, nec integrum esse solet, satis demonstrat illam obligationem neque verbis, neque menti Concilii consentaneam videri.

Con-

Confirmant tertio, ex declaratione summi Pontificis Pii V. in Bulla, *Etsi Mendicantium*, datâ post Tridentinum anno 1567. 17. Kal. Junii, quæ sic habet. Fratres mendicantes Missas, & divina officia hujusmodi, etiam in diebus Dominicis vel festivis, etiam antequam Rector Parochialis Ecclesiæ celebraverit, celebrare & facere; & quando eis videbitur; etiamsi tunc in Ecclesia Cathedrali prædicatur, prædicare; ac etiam quoscunque utriusque sexus fideles totius anni tempore illas, & illa, in Ecclesiis Fratrum hujusmodi audire possint; ipsique Christi fideles ullatenus desuper molestari, aut impediri per locorum Ordinarios, seu Rectores Parochialium Ecclesiarum, aut alios quoscunque ullo pacto, causâ, vel occasione non valeant, seu debeant: sed præfati Christi fideles audiendo Missas, & alia divina officia in Ecclesiis Fratrum, hujusmodi diebus Dominicis aut festis, præcepto Ecclesiæ de illis audiendis satisfecisse censeantur

Declarationi adeo manifestæ nihil videbatur posse opponi. Non dubitant tamen aliqui contendere ipsum Pium V. in Constitutione sua: *Romani Pontificis*, diploma illud revocasse. Respondent Regulares, id nullam haberi veri speciem. Siquidem in ea aliud non decernit quam, *Decretum Concilii Tridentini de Approbatione Regularium audiendi confessiones secularium præpositorum facienda, observari debere in omnibus Regularium quorumvis Ordinum etiam Mendicantium: Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis ac nostris litteris prædictis &c.* Hic revocat Pontifex suam Constitutionem, quoad Confessiones secularium non audiendas sine Ordinarii examine, & approbatione. Nihil hoc habet commu-
ne

ne cum præfenti quæstione, quæ est de Con-
 cione, & Missa in Parochiali templo audienda.
 Adducunt tamen adversarii aliam istius diplo-
 matis revocationem per Pii V. successorem Gre-
 gorium XIII. quæ incipit: *In tanta*. Sed hanc
 fuisse publicatam negat Author Analectorum
 cap. 13. affirmat fusè Philalethes in Obligatione
 audiendi &c. cap. 5. pag. 33.

Constitutioni Pianæ addunt Regulares in ean-
 dem sententiam alia Pontificum diplomata: &
 illud Pauli III. *Licet debitum* anno 1549. conces-
 sum Societati Jesu, ubi decernitur, ut omnes
 Christi fideles in Sociorum Ecclesiis conciones,
 Missas, & alia divina officia audire, & Eccle-
 siastica Sacramenta recipere liberè & licitè va-
 leant: *nec ad id, ad proprias Parochiales Ecclesias ac-
 dere teneantur*. Huic verò Constitutioni ne di-
 cas derogatum esse per Conc. Tridentinum,
 obstat Bulla Gregorii XIII. *Ascendente Domino*,
 data anno 1584. ubi de Apostolicæ potestatis
 plenitudine dictæ Societatis quæcunque pri-
 vilegia, facultates, exemptiones, immunita-
 tes, gratiæ, & indulta à prædecessoribus (inter
 quos disertè Paulum III. nominat) concessa,
 approbantur ac confirmantur.

Accedit denique communis Doctorum, qui
 post Tridentinum scripserunt, sensus & inter-
 pretatio, ut Hesselii in decalogum cap. 14. Mo-
 lani ad decal. cap. 9. Bonacinae disp. 5. punct. 2.
 n. 27. Suar. lib. 2. de Rel. cap. 16. n. 6. Azorii,
 Trullench, Molfesii, Leandri part. 3. tract. 2.
 disp. 2. q. 73. apud quem alios longo ordine ci-
 tatos invenies. Quibus addo Theses in ipsa A-
 cademia Lovaniensi præfente Doctore Bajo,
 qui interfuit Tridentino, publicè defensas anno
 1580. & 1569. 24. Martii his verbis: Etsi me-
 lius

168 Pars 3. tract. I. De Opinionum probabilitate
lius sit audire sacrificium Missæ in Parochia propria, quam aliena, ad has tamen condiciones Ecclesiæ præcepto non adstringimur: & quamquam de Concione sacra audienda *non habeamus expressum Ecclesiæ mandatum*, videndum tamen est ne piæ consuetudini, vel legi naturæ contraveniatur. Ad extremum adverte Authorem exhibitionis Canonum sic Tridentinum interpretari ut *Parochiam propriam* intelligat prout opponitur alienæ Parochiæ, atque ita contra Ecclesias Regularium nihil omnino actum, aut cogitatum fuisse contendit.

Ex his aliisque concludit ille pro Regularibus communem fidelium praxim ac consuetudinem tam validis argumentis innixam, & ubique locorum tam diuturno usu roboratam, omnem oppositæ probabilitatis aut dubitationis umbram dissipare, nec aliam de verbo Dei in Parochia audiendo relinquere stricti juris obligationem, quam illam quæ est legis naturalis, quando alicui in fide, aut moribus necessaria est instructio, quam alibi commodius adipisci nequit. De his judicare alterius fori est: hæc nobis expositionis, non defensionis causâ in his & sequentibus adduxisse sufficiat.

QUÆSTIO XXIII.

An Fideles satisfaciant præcepto Ecclesiæ, audientes Missam Dominicis & Festis diebus extra templa Parochialia, in solis Ecclesiis Regularium?

DE hac quoque quæstione novam litem suscitaverunt, ac partem negativam recentius sustinuerunt quidam Pastores, præsertim in urbe

urbe Lovanien. Contra hos Analecæta Privilegiorum pro Regularibus edidit vir eximius ex ordine Prædicatorum in eadem Academia.

Argumenta pro parte negativa congerunt Domini Pastores ex jure tam antiquo, quam novo, & præsertim ex autoritate Concilii Tridentini Sessione 22. in decreto de celebratione Missæ: *Moneant (Ordinarii) etiam eundem populum ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis accedant.* Quod referendum volunt ad Missæ auditionem, cum in maxima parte illius Capituli de Missa agatur.

Idemque volunt pridem constitutum à Sixto IV. Extravag. *Vices illius.* De Treuga & pace. *Quod*, nempe, Fratres Mendicantes non prædicent, populos paræcianos non teneri audire Missam in eorum paræciis diebus festis & Dominicis, cum jure sit cautum illis diebus paræcianos teneri audire Missam in Parochiali Ecclesia, nisi forsan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se absentarent.

Respondent Regulares, semper honestam causam esse, majorem devotionem, aut communitatem audiendi Missam in aliis Ecclesiis: adeoque per hanc clausulam fidelium libertati relictum esse, ut eligant sibi locum oportuniorem. Neque alia de causa prohibitum esse hoc prædicari, quam ut lites discordiæ, quæ ex tali prædicatione suscitatae fuerunt, deinceps sopirentur. Sæpe enim ipsâ doctrinâ integrâ & intactâ permanente, concordia causâ, prohibetur eam publicè docere, aut prædicare.

Quod si quis pugnaciter urgeat verbis allegatis vim aliquam inesse majorem, quæ parochianis præcepti vinculum imponat: Reponunt facile Regulares, etsi talis obligatio verbis illis

170 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
intenta fuisset, dudum illi derogatum esse per
contrariam consuetudinem toto orbe recep-
tam; & per declarationem Clementis VIII. a-
liorumque Pontificum decreta, quæ mox in
medium proferentur. Atque ita de præcepto
Missæ audiendæ tractantes docent Barbosa,
Portel, Navarrus citans S. Antoninum, ac
Sylvestrum, & in eandem sententiam plures
adducit Card. Lugo, & passim alii.

Jam verò contra obligationem frequentandi
Missam in templo Parochiali proferunt Regula-
res aperta Pontificum diplomata: Omnis an-
tiquioribus, manifestam ajunt esse declaratio-
nem Leonis X. Sancitam 13. Novembris anno
1517. Nos autoritate Apostolica tenore præ-
sentium notum facimus, omnes Christi fideles
, utriusque sexus, qui (non contempto proprio
, Sacerdote parochiali) in Ecclesiis Fratrum Or-
dinum Mendicantium Dominicis & Festis die-
bus Missam audiunt, satis facere præcepto Ec-
clesiæ de Missa audienda, nec in aliquam labem
, mortalis peccati, pænæ incurrere. In
, contrarium facientibus non obstantibus qui-
,buscunque &c.

At opponunt Adversarii, hanc Constitutio-
nem Leonis revocatam esse per locum ex Tri-
dentino supra citatum, aut Bullam subsequen-
tem Gregorii XII. Verùm supra ostensum est,
ipsa Tridentini verba pro Missa parochiali nul-
lum præceptum importare, quo possit declara-
tioni Leonis adversari. Ad Constitutionem
Gregorianam quod attinet, neque meminit il-
la decreti Leonis, neque ullam continet clau-
sulam quâ illi derogatur.

Quin & hanc esse mentem sensumque Eccle-
siæ, declaratur ex posteriori decreto Clemen-

tis VIII. edito 22. Decembris anno 1592. ad terminandam litem quam Parochi Duaceni Regularibus intentabant, & ibidem hoc tenore publicata fuit. Præsenti nostro decreto Sancimus, licere sæcularibus Christi fidelibus universis, liberè missas diebus Dominicis, & aliis Festis audire in Ecclesiis tam fratrum Prædicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non Collegii Societatis Jesu juxta illorum privilegia, & antiquas consuetudines.

At, inquiunt, in decreto Clementis nulla extat mentio Tridentini, requiritur autem expressa mentio ut derogetur decreto Concilii generalis. Sed contra primò, verba decreti satis declarant Tridentinum nihil statuisse quod in hac parte aboleret Regularium privilegia, sed potius ea post Concilium in suo vigore permanisse, dum in eo disertè declaratur licere diebus Dominicis & festis missas audire in templis Regularium, *juxta illorum privilegia, & antiquas consuetudines.* Secundò, Valida esse Pontificum indulta etiam sine mentione aut clausula expressæ derogatoriæ Concilii, declaratæ sacra Congregatio in quæstione mota contra valorem Privilegii cujusdam, concessi Congregationi Oratorii S. Mariæ in Vallicella à Sixto V. anno 1586. defectu clausulæ qua derogaretur Tridentino, cui privilegium illud erat contrarium. Congregatio Concilii censuit, si hujusmodi privilegium fuit, ut proponitur, à Sede Apostolica concessum, utique esse omnino observandum, quamvis nullam derogationem, aut mentionem Concilii Tridentini contineat. Refertur autem hæc declaratio in Compendio privilegii Fulien. V. absolutio, quoad sæculares §. 9. Idemque ex professo docet Portel in Addit. V.

172 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
Trident. & Rodrig. tom. 3. quæst. Regularium
quæst. 46. a. 1. citans Archidiaconum, ac In-
nocentium. Neque volunt de hoc dubium
moveri Universitates, & Capitula dum de suis
Privilegiis agitur, quorum aliàs non pauca va-
cillantur.

Alià etiam viâ Clementinam hanc constitu-
tionem labefactare conantur, dum volunt eam
agere de Missa libera, sive non præcepta, sic
ut insuper aliam ex præcepto fideles in suis pa-
rochiis audire teneantur.

Sed reponunt Regulares istam expositionem
ab omni veri specie abhorreere. Nullis enim o-
pus erat privilegiis Apostolicis, ut fidelibus præ-
ter Missam præceptam, alias pro arbitrio ubivis
locorum audire liceret: neque Pastores pro re-
tam frivola litem moverunt. Omnem dubita-
tionem tollit Constitutio Leonis X. & Pii V.
definiens omnes Christi fideles in Ecclesiis men-
dicantium Missam audientes, per hanc Ecclesie
præcepto satisfacere, ut supra retulimus.

At contra graviore tono assurgunt aliqui, ac
contendunt, ipsam absentiam à Sacro Paro-
chiali conjunctam esse cum contemptu pro-
priorum Sacerdotum, & Parochialium Eccle-
siarum, quod in Bulla Leonis expresse prohibe-
betur.

Hoc si ita esset, fateri oporteret, peccare
non tantum populum, sed etiam alii, qui ve-
nerandos Pastores, & de suo grege bene me-
ritos per Regularium privilegia contempni,
aut ludibrio exponerent. At videant illi, ne
se nimis facile læsos putent. Non illico con-
temnitur qui alteri in omnibus non præponitur.
Placent Regularium templa, mores, vel & mo-
destia,

destia, nec ideo displicent Pastorum Ecclesiæ, ritus, & officia. Habent hi suam gratiam, habent Regulares suam. Non sine causa in domo Dei mansiones multæ sunt, ut ea multorum pietati se latius expandat. Si populi pietas, ad satisfaciendum Ecclesiæ præcepto, Parochialium templorum angustiis cœercenda fuerit, mirum pluribus videtur, quorsum pro Regularibus omni ævo, tot populorum ac Principum impensis, tam amplæ ædes toto orbe constructæ, totque altaribus, ac paramentis exornatæ? An ut chorus tantum saxi caneret, & melius in vacuo templo psalmus resonaret? An deo denique plerisque apparet illa obligatio tam à populorum consuetudine, quam à Doctorum sententia abhorrere, ut præter plures quos contra eam adducit Card. Lugo, Barbosa, Pasquillus, etiam novissimè Leander tract. 11. de præcept. Eccles. disp. 20. plusquam triginta Authores classicos enumeret, qui æquo rerum aestimatori abundè satisfacient.

QUÆSTIO XXIV.

An satisfaciat præcepto annua Confessionis, quæ quovis tempore, etiam Paschali, Regulari approbato confitetur?

Negavit olim Joannes de Poliaco, sed à Joanne XXII. citatus, tam hunc, quam alios errores revocavit, uti patet ex Pontificis ejusdem Extravagante inserta corpori Juris canonici, *vas electionis*. De Hæreticis. Ut verò Regulares contra tales insultus deinceps tutos redderet, Ordinem Prædicatorum, ac Minorum

H 3 rum

174 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
rum, & eos qui cum illis in privilegiis com-
municant, ipsis Parochis, quod potestatem
omni tempore confessiones audiendi, equipa-
ravit. Eandemque Extravagantem insurgen-
tibus de novo diffidiis Eugenius IV. Nicolaus V.
& Sixtus IV. innovavit.

Instauratae nihilominus sunt nostro saeculo
antiquae lites, quibus pridem opposita est nova
Constitutio in Concilio Lateranensi sub Leone
X. quae incipit, *Dum intra*. In qua postea sic
decernit: Possunt illi (Regulares) per Episco-
pos & Praelatos super sufficienti literatura ex-
aminari: talibusque praesentatis, admisis,
vel etiam indebitè recusatis confitentes, con-
stitutioni quae incipit, *Omnis utriusque sexus*,
quoad confessionem dumtaxat, satisfacisse
censeantur.

At lapsu temporis perripit hos obices novus
aliquorum impetus, & in urbe primùm Duace-
na Belgium invasit. Sed illum validè repressit
Clemens VIII. in Brevi superiori Capite citato,
quo decernit Saeculares Christi fideles, *Privile-
giatis idoneis & ab Ordinario approbatis peccata sua et-
iam quadragesimali, & paschali, & quovis alio tem-
pore confiteri licitè posse.*

Instant tamen alii, acriterque contendunt
haec ita intelligenda esse, ut juxta Caput, *Om-
nis utriusque sexus*, omnis saecularium confessio,
& maxime annua, possit fieri Regularibus, tan-
tummodò de licentia proprii Sacerdotis, alio-
qui ut Ecclesiae praeccepto satisfiat denuò iteran-
dam; idque juxta decisionem quandam Marti-
ni V. quam refert Major dist. 17.

Opponunt Regulares Bullam contrariam Al-
exandri IV. *Non sine multa*: quam refert Bzo-
vius ad annum 1257. n. 5. ubi expressè addit

id fieri posse, Sacerdotum Parochialium assensu minime requisito. Diploma verò Martini V. quo hæc licentia requiritur, receptum fuisse negat Sylvius in Supplemento q. 8. a. 4. quæst. 3. Quidquid de eo sit, respondent Regulares limitationem illam ab aliis Pontificibus Martini Successoribus, & à generali Concilio Lateranensi sub Leone X. penitus ablatam esse, & privilegia cum clausulis derogatoriis plenum robur accepisse.

Idque confirmant ex eo, quod quoties deinceps hæc controversia mota est, sacra Congregatio Interpretum Tridentini pro Regularibus sententiam tulerit. Inter alias extat illa quæ lata est pro Patribus Societatis diœcesis Lingonensis, ab Episcopo ejus promulgata 22. Septembris 1624. Oratores semel approbati ad confessiones sæcularium audiendas, possunt omnium confessiones audire, etiam infirmorum, quolibet anni tempore, etiam Paschali, absque eo quod Parochi, & Canonicorum licentia habeatur.

Postea anno 1644. cum turbæ fuissent concitata à Burdegalensibus adversus Regulares, de Confessione ac communione paschali, & ab utriusque administratione tempore quindenæ paschalis illos omnino prohiberi contendissent; Congregatio sine dubitatione Regularibus causam adjudicavit in hac forma: Instantibus Regularibus civitatis Burdegalensis die 9. Julii anno 1644. Sacra Congregatio Em. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, post maturam discussionem censuit Archiepiscopum Burdegalensem non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut à Dominica palmarum usque ad Dominicam in
 H 4 ,Albis

176 Pars 2. tract. 1. De Opinionum probabilitate
Albis inclusive administrare non valeant per-
sonis Sæcularibus Sacramentum Confessionis.
Et ne quid porro contra hanc sententiam atten-
tari possit, eam ad verbum suæ Sanctioni quæ
incipit, *Exponi nobis fecerunt* anni 1645. 7. Fe-
bruarii inseruit Innocentius X. subdens: *Decre-
tum præ insertum Apostolica auctoritate, tenore præ-
sentium confirmamus, & approbamus &c.* Similem
decisionem Sacræ Congregationis, in lite à Sa-
lernitanis de eadem quæstione mota, refert
Fagnanus ad Cap. *utriusque sexus*. Jam verò,
inquiunt Regulares, quid videri potest magis à
ratione alienum, quam quod possit Episcopus,
aut ipse Parochus cuius approbato potestatem
dari, excipiendi annuam Confessionem quæ
præcepto satisfiat, & interea controversiam
moveri, an ad eundem effectum sufficiat à
summo Christi Vicario facultatem Regularibus
concedi, & vices proprias illis delegari? Nam
ut docet S. Thomas Opusc. contra impug. Re-
lig. cap. 4. Sacerdos proprius, non solum est
Parochialis, sed etiam Episcopus, vel Papa,
ad quos etiam magis pertinet cura ejus quam
ad Sacerdotem..... Unde qui confessus est E-
piscopo, vel habenti vices ejus, confessus est
proprio Sacerdoti.

Colligunt igitur ex Angelico Doctore non
debere Pastores, sibi tantum *Proprii Sacerdotis*
nomen vindicare, sed per hoc intelligi etiam
quemlibet cui supremus in terris Pastor suas vi-
ces delegavit. De hoc si quis fusius edoceri ve-
lit adeat Rebuffum in cap. *Omnis utriusque sexus*.
Calderinum Concil. 37. Majorem, Gabrielem,
Almainum, Vivaldam, Gamachæum, Ysam-
bertum, & inter recentiores consulat Chaffaing-
tract. 5. cap. prop. 3. & 4. qui plures adducit
autores

authores qui in eo quem tradidi sensu *Proprii Sacerdotis* nomen usurpandum docent.

Sed ut hi filerent universi, pro sua reverentia audiendus esset solus Clemens X. qui in Decreto quod incipit : *Superna*, edito anno 1670. litem omnem apertè diremit dum decernit. Religiosos ad Confessiones secliarium semel simpliciter approbatos, posse in diocesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcunque etiam infirmorum confessiones audire, absque ulla parochorum, vel ipsius Episcopi licetia. Et eos qui dictis Religiosis simpliciter approbati paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni quæ incipit, *Omnis utriusq; sexus*, quoad Confessionem duntaxat satisfecisse censendos.

QUÆSTIO XXV.

An validè, aut licitè possit Episcopus Regulares ad secliarium Confessiones absolutè Approbatos, propriâ autoritate pro libitu ad novum examen sub pana suspensionis adigere, aut approbationes à Prædecessore legitimè concessas revocare?

Non desunt pauci ex multis Prælati, qui hanc sibi potestatem vindicarunt, & inde non modicas in sua diocesi turbas concitarunt. Nuntuntur hi clausulâ Bullæ Pii V. quæ incipit *Romani Pontificis*, ubi ita decernit. Volumus eos (Regulares Mendicantes) qui semel, ab Episcopis suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari : ab Episcopo autem successore pro majori conscientia suâ quiete examinari de novo poterunt. Est quoq; ejusdem tenoris constitutio Urbani VIII. *Alias à nobis* quæ legitur apud Barbosam lib. I. Jur. Eccl.

H 5

Eccl.

178 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
Eccl. cap. 43. Ex his, & aliis ejusdem forma Pontificum decretis conficiunt, dictam potestatem Episcopo, saltem Successori, suo jure competere. Verum ex adverso demonstrant Regulares, per has Constitutiones, ad instituendum novum examen, aut approbationem pro arbitrio successoris revocandam, nihil omnino potestatis acquiri. Id enim juris allegati Canones tunc tantum Episcopo concedunt, quando constat examen *pro majori conscientia quiete* illi necessarium esse. Requiritur igitur iustam causam, & defectum aliquem satis exploratum ex parte personæ approbatæ, qui Episcopi conscientiam merito extimulet, non solam ejus voluntatem, aut causam merè imaginariam. Quod si aliunde constare possit, personam antea absolutè approbatam, ad confessiones excipiendas satis idoneam esse, non est iusta Episcopi inquietudo, nec subest causa legitima ut possit Confessarius ad examen revocari. Cum enim habeat Sacerdos Regularis ad Sacramentum penitentiae jurisdictionem à Sede Apostolica concessam, & approbationem Ordinarii à Tridentino requisitam, jam ipsi acquisitum est jus omnino ex parte absolutum ad exercendum potestatem legitime possessam: ac proinde ab illius exercitio absque legitima causa, solo prætextu pacandæ conscientiae, sine injuria deturbari non potest. Non enim habet se approbatio per modum gratiæ arbitrariæ, sed est legitima judicis sententia, quam non potest is qui eam tulit, aut alius, sine nova causa revocare. Hinc non tantum injustam sed etiam invalidam esse in casu nostro hanc approbationis ritè concessæ retractationem, docet Card. Lugo de Penit. disp. 21. sect. 3. n. 64. Bossius de Jubil. sect. 3. cap. 2. §. 4. Portel. V. Confess. præsent. Bordonus tom. 1. Resol. 36. n. 8. Leander de penit.

pænit. tr. 5. d. 11. q. 85. Lezana Consult. 40. n. 1. ubi in eandem sententiam adducit Peyrinum, Suarez, Pasqualigum, Palaum, & plures ex antiquioribus.

Roboratur hæc doctrina ex pluribus Summorum Pontificum declarationibus ac decretis, quæ vetant imprimis Episcopo Conventum aliquem integrum propriâ autoritate à confessionibus sæculariû audiendis suspendere, aut ad aliud examen absque nova causa compellere: imo etiam ullum Regularium in particulari à se absolute approbatum ad hoc adigere, nisi nova causa, & ad confessiones spectans postea intervenerit. Nec alia est ratio de Episcopo successore, nisi quod hic facilius possit dubitare, an approbatio, non à se, sed à suo prædecessore concessa, fuerit legitima, & persona ad confessiones excipiendas satis idonea. Constant verò ea quæ differunt de Episcopo approbante ex Bulla Pii V. *Etsi mendicantium* n. 41. & Bulla, *Romani Pontificis*, cum adjuncta Sacre Congregationis declaratione, nec non ex alio ejusdem Congregationis decreto, expedito 20. Novembris anno 1615. quo statuitur Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessores approbandi jus spectat, Confessarios Regulares aliàs ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere post hac minimè licere, nisi ex nova causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, aut ob non servatum Interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Eiusdem tenoris est Bulla Innocentii X. *Cum sicut accepimus*, data 16. Maji anno 1648. quæ decernit, Regulares aliàs liberè ab Episcopo, prævio examine, approbatos ad audiendas confessiones personarum sæcularium, ab eodè Episcopo suspendi non posse sine nova causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.

Quinimò, quoad Episcopum successorem, Gonzales ad Regulam 8. Cancellariæ, refert Declarationem Cardinalium in hæc verba: Episcopus non potest examinare approbatos à suo Antecessore, nisi post promotionem aliqua nova causa superveniat: quod si data sit causa Successori dubitandi de capacitate antea approbati, non potest eum de quo dubitat suspendere ante examen, cum sit in possessione, sed debet illum ad examen revocare. Prætereo plura alia decreta & decisiones, quas hæc controversia, mirum quâ sæpe renovata, pro Regularibus extorsit. Qualis fuit pridem illa contestatio inter Episcopum Brugensem & Regulares suæ diœcesis; quos à prædecessore simpliciter approbatos, cum ad novum examen adigere vellet, præcepit illi auctoritate Apostolica Illustrissimus tunc in Belgio Pronunciatus, ut Regulares à suorum privilegiorum usu non impediret, ac tergiversantem ad gravem multam condemnavit, per sententiam datam 16. Augusti anno 1690. Donec tandem Episcopus destitit, & Regularium privilegia agnovit, per transactionem Concilii Regii diplomate Bruxellis expedito confirmatam.

Hanc litem è Belgio tunc proscripam, Tornacum nuper revexit Episcopus ex Gallia illi diœcesi impositus, qui suo edicto 24. Aprilis anno 1671. citavit omnes Regulares ad confessiones secularium approbatos, ad subeundem novum examē à die 20. mensis Maji, revocans eo elapso omnes approbationes administrandi Sacramentū Penitentiae, sive per suos prædecessores, sive per Vicarios generales concessas: sed conatus ille novus majorem molestiam quam progressum habuit. Nec alibi hujusmodi procella pacatiorem exitum retulere.

Decla-

Declaratur generaliter quæ Pænas incurrant, qui concessa Regularibus privilegia impugnant: aut qui violant debitam Episcopis reverentiam.

AD demonstrandum Pænas in hac parte ab Ecclesia constitutas, pauca tantum ex multis Conciliorum ac Pontificum decretis in medium proferenda. Satis disertè eas pænas ac censuras exprimit Bulla aurea quæ incipit, *Sacro Prædicatorum*, edita à Sixto IV. Kalendis Augusti anno 1479. quæ sic pergit. Inhibentes districtius ipsis locorum Ordinariis sub interdicto ingressus Ecclesiæ, & suspensionis à regimine, & administratione suarum Ecclesiarum, ac Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, & aliis quibuscunque, sub Excommunicationis latæ sententiæ, & privatione earundem Ecclesiarum Parochialium, & omnium aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum quæ obtinent; nec non inhabilitationis ad illa in posterum obtinenda. Pænis, eo ipso qui contra fecerint incurrendis, ne personis quibuscunque Ecclesiasticis vel secularibus, in genere vel in specie, directè vel indirectè aliquid inhibeant, præcipiant, ordinent, vel statuunt, quominus Ordines prædicti, illorum domus, & professores prædictis gratis eis concessis liberè uti possint: Gratias illas prius recensuit, scilicet, Concessionem, indulgentias, & peccatorum remissionem, immunitates, exemptiones, facultates, privilegia, & indulta spiritualia & temporalia, qualiacunque sint, à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus prædictis, & à nobis, aut aliis auctoritatem habentibus concessa.

Pænas easdem renovat, & alias adjungit Leo X. in

182 Pars 3. Tract. 1. De Opinionum probabilitate
X. in solemnī diplomate quod incipit, *Exponi nobis fecerunt*, cujus authenticum apud Recollectos Burdigalæ servatur. In quo postquam recitantur molestiæ modernis non dissimiles Regularibus, ac præsertim Recollectis illatæ, mandat Pontifex districtè Ecclesiæ Prælati, aliisque, ut ipsis sua privilegia integra, & inviolata conferrent, atque ita pergit: Constitutiones prædictas, & doctorum Fratrum privilegia eis inviolabiliter observanda, sub pænis & censuris in dicti SIXTI Prædecessoris inhibitione contentis, moneatis, & præcipiatis. Inobedientes verò, legitimis super hoc habendis processibus; censuras & pænas prædictos incurrisse declaretis, & declaratos publicè nunciatis, aut nuntiari faciatis ut tales ab omnibus actibus evitari mandetis, & alia faciatis quæ in præmissis fuerint quomodolibet oportuna, invocato etiam ad hoc quando opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Reliquas verò personas tam Ecclesiasticas quam sæculares, cujuscunque status aut conditionis existant, qui Rectoribus Parochialium Ecclesiarum in præmissis contra Fratres prædictos favorem, auxilium, aut consilium præbere præsumserint, per censuras Ecclesiasticas, & alia juris opportuna remedia, monitione præmissâ, districtius coerceatis, & ut à talibus in futurum caveant, prohibeatis.

Qui hæc cupit fusiùs deducta, innovata, extensa, legat diploma Pauli III. *Cum inter cunctas*, anni 1545. Et, *Licet debitum*, anni 1549. Adeat Bullam Pauli IV. *Ex clementi*, anni 1557. Consultat Constitutionem Pij V. *Dum indefessa*, anni 1571. Expendat Sanctionem gravissimam Gregorij XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, anni 1584. ubi contra impugnatores Instituti, & privilegiorum

giorū Societatis Iesu statuuntur plures pænæ, ac
 censuræ Sedi Apostolicæ specialiter reservatæ.

Nec est quod aliquis existimet se ab his cen-
 suris, & pænis immunem esse, ex eo quod ipse
 interpretetur Apostolica privilegia suo facto
 non adversari. Advertat ille per Canones Eccle-
 siæ legitimam privilegiorum interpretationem
 soli Sedi Apostolicæ reservatam esse. Id statuit
 pridem inter alios Clemens IV. in diplomate
 quod incipit, *Ordinis vestri*, quod alij postea
 Pontifices Paulus III. Urbanus VIII. ac Cle-
 mens X. eodem tenore sanxerunt. Decernit
 autem Clemens IV. in his terminis, Ne
 Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati alij in-
 dulgentias, seu privilegia vobis ab Apostolica
 Sede concessa, sive clara quæ interpretatione
 non indigent, sive dubia contineant, de cetero
 interpretari præsumant, auctoritate præsentium
 districtius inhibemus, volentes, ut cum ejus sit
 interpretari, cujus est concedere, super hujus-
 modi dubiis, & obscuris, dictæ Sedis judicium
 requirat. Eandemque legem, ac legis rationem
 exhibent sacri Canones, ut illud Innocentij III.
 Cap. *Cum venissent*, de Judic. Cum super privi-
 legiis Sedis Apostolicæ causa versatur, nolumus
 de ipsis per alios judicari. Rationem subdit Glos-
 sa 25. q. 1. Ipsi namque soli valent Canones in-
 terpretari, qui jus condendi eos habent. Denique
 postremus Pontifex Clemens X. prædecessorum
 suorum vestigiis insistens, in Bulla, *Superna magni*,
 anni 1670. decernit fore, Irritum & inane quid-
 quid secus super his à quoquā quavis authorita-
 te scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Norunt scilicet universæ Ecclesiæ Moderato-
 res supremi (quod forte alij non æquè adver-
 tunt) quàm gravibus ex causis Religiosos Ordi-
 nes

184 Pars 2. tract. 1. De Opinionum probabilitate
nes Apostolicis indultis, ac privilegis minuendos
esse censuerint. Non ignorant quanto labore, ac
zelo in omni orbis parte Ecclesiam excoluerint,
quanto Martyrum Sanguine, quam copioso A-
postolicorum virorum sudore eam irrigaverint,
quantis studiis, ac vigiliis pro Ecclesiae propa-
gatione, hæresum extirpatione, & animarum
salute, non tantum in Europa, sed in remotissi-
mis orbis regionibus omni ævo se totos impen-
derint, hodieque impendant. Illi sanè haud satis
benè de Deo, & Ecclesia mererentur, qui horum
privilegia enervare, functiones opprimere, ani-
mos infringere, sibi decorum esse existimarent.

Neque minus improbandi forent Regulares
illi, qui religiosæ summissionis immemores, non
dubitarent ultra Facultatum suarum limites
cum Pastoribus, & Prælatibus Ecclesiae quasi ex
æquo contendere. Pauci hujusmodi, Spiritu non
Sancto impulsus, sæpius improvidè destruunt,
quod alij multo labore ædificant, dum ausu te-
merario utriusque Cleri pacem perturbant. De-
generant certè illi à præclaro majorum suorum
exemplo, quibus nihil antiquius erat, quàm in-
ter omnia Ecclesiae membra institutam à Christo
pacem, ac harmoniam conservare.

Quam verò graviter universim delinquant,
qui debitam Episcopis observantiam violare
præsumunt, constat apertè ex Constitutione 26.
Leonis X. quæ incipit, *Dum intra*: & sic pergit:
Eisdem insuper Fratres in virtute Sanctæ Obe-
dientiæ monemus, ut eosdem Episcopos loco
Sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debi-
ta & nostra, & Apostolicæ Sedis reverentia,
congruo honore, & convenienti observantia
venerentur. Ex quibus verbis gravis delicti pæ-
nam colligit Peyrinus in dictam Constitutio-
nem §. 24. num. 44.
Horum

Horum verò Episcoporum potestatem, & facultates amplissimas, praesertim in Missionibus, recensemus inferius tract. 2. cap. 5. ubi de variis Missionariorum Facultatibus tractamus: item tract. 3. cap. 4. §. 4. in fine, de potestate Episcoporum in casibus Pontifici reservatis.

RESOLUTIONES

PARTICULARES

AD PASTORALE

*Munus, Personam, & Privilegia
speciatim pertinentes.*

Præquam accedamus ad functiones particulares Ordinis ac Jurisdictionis in singulis Sacramentis, quaedam singularia ipsam Ministri personam præcipuè concernentia, hic breviter resolvemus.

QUÆSTIO PRIMA.

*An una Ecclesia Parochialis possit duos simul
Parochos habere?*

Respondeo negativè. Quia etsi contingeret plures ad munia unius Ecclesiae peragenda præfici, ille tantum esset Parochus qui suo nomine & independentè ab aliis curam illius Ecclesiae
admi-